

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TR, Balıkesir University, Institute of Health Sciences

**DÖVÜŞ SPORCULARININ NARSİST
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN SALDIRGANLIK
DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKAN KOÇ

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Bilim Alan Kodu: 130105

BALIKESİR
2025

T. C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DÖVÜŞ SPORCULARININ NARSİST KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKAN KOÇ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NAHİT ÖZDAYI

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bilim Alan Kodu: 130105

BALIKESİR

2025

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde Okan KOÇ tarafından yürütülmüş ve
tamamlanmış olan

**“Dövüş Sporcularının Narsist Kişilik Özelliklerinin Saldırganlık
Düzeylerine Etkisi”**

başlıklı tez çalışması,
Balıkesir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
ilgili maddeleri uyarınca aşağıdaki jüri tarafından
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 19/06/2025

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. İlhan ADILOĞULLARI
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
(Başkan)

Doç. Dr. Nahit ÖZDAYI
Balıkesir Üniversitesi
Üye **(Danışman)**

Prof. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ
Balıkesir Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Yüksek Lisans Tezi,
sınav jüri üyeleri tarafından imzalanarak 16/07/2025 tarihinde teslim edilmiştir.

Prof. Dr. Şükrü Metin PANCARCI
Enstitü Müdürü

BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıpları kabullendiğimi beyan ederim.

16/07/2025

Okan KOÇ

TEŞEKKÜR

Hayata her zaman olumlu çerçeveden bakmaya çalışan bir insan olmuşumdur. Çünkü iyisiyle kötüsüyle yaşanmış her şeyin, şu an bulunan benliğimi oluşturduğunu düşünüyorum. Fakat bazen pozitif olmak veya olaylara iyi yönlerinden bakmak işe yaramayabiliyor. Tam o noktada insan umutsuzluğa kapılabiliyor. Her şeyin ters gittiğini düşündüğün noktada bazen bir kimseden duyacağın tek bir söz, bazen de yaşayacağın tek bir olay seni o umutsuzluktan kurtarabiliyor. Öncelikle, umutsuzluğa kapıldığım her an yanımda olan ve yoluma devam etmem gerektiğini hatırlatan herkese teşekkür etmekle başlamak istiyorum.

Lisans eğitimimden, yüksek lisans eğitimimin sonuna kadar bana bilgisiyle ışık tutan, yaşadığım herhangi bir problemi fark ederek en hızlı şekilde çözüme ulaştırıp bana yardımlarını asla esirgemeyen, yaptığı her işte pratik ve özverili olmasından feyz aldığım sayın Doç. Dr. Nahit ÖZDAYI hocama,

Eğitim sürecimde değerli vaktini bana ayırarak gelişmemi sağlayan, bildiklerini büyük bir ilgi ve özenle bana anlatan sayın Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ÖZAVCI hocama ve veri toplama sürecimde bana yardımcı olan herkese içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum.

Sabriyla, sevgisiyle, vicdanlı oluşuyla bana çok şey katmış olan, her açıdan gelişimim için elinden geleni yapan canım anneme, hayattaki duruşunu ve ne olursa olsun iyi bir insan olmasını örnek aldığım, maddi manevi her türlü desteğini esirgemeyen canım babama ve bu süreçte bana her türlü desteklerini sunan canım kardeşlerime teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLOLAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi	3
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4.Araştırmanın Sayıtları	5
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Spor Kavramı	6
2.2.Bireysel Sporlar.....	7
2.3. Takım Sporları	7
2.4. Kuvvet/Güç sporları	8
2.5. Dövüş Sporları.....	8
2.5.1. Boks.....	8
2.5.2. Taekwondo.....	9
2.5.3 Kickboks	9
2.5.4. Muay Thai.....	10
2.6.Narsisizm Kavramı	10
2.6.1. Normal Narsisizm	11
2.6.2. Patolojik Narsisizm	12
2.6.3.Narsistik Kişilik Bozukluğu	12
2.7. Narsisizm ve Spor	13
2.8. Sporcularda Görülen Narsisizm Boyutları.....	14
2.8.1. Üstünlük boyutu:.....	14
2.8.2. Sömürücülük boyutu:.....	14
2.8.3. Otorite boyutu:	14
2.8.4. Hak iddia etme boyutu:.....	14
2.8.5. Kendine yeterlilik boyutu:	14

2.8.6. Teşircilik boyutu:.....	14
2.8.7. Kendini beğenme boyutu:.....	14
2.9. Saldırganlık	15
2.10.Saldırganlık Türleri	16
2.10.1. Fiziksel Saldırganlık	17
2.10.2. Sözel Saldırganlık.....	17
2.10.3.Düşmanlık	18
2.10.4.Öfke.....	18
2.11.Sporda Saldırganlık	18
2.12.Saldırganlık ve Narsisizm.....	20
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	21
3.1. Araştırmanın Modeli	21
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	21
3.3. Veri Toplama Araçları	21
3.4.Verilerin Toplanması.....	23
3.5.Verilerin Analizi.....	23
4.BULGULAR.....	25
5.TARTIŞMA	45
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	57
KAYNAKLAR	59
ÖZGEÇMİŞ.....	70
EKLER	71
EK1. Etik Kurul Onay.....	71
EK 2. Demografik Bilgi Formu.....	72
EK 3. Narsist Kişilik Envanteri	73
EK 4. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği.....	74

ÖZET

DÖVÜŞ SPORCULARININ NARSİST KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Bu çalışmada, dövüş sporcularının narsistik kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerine etkisi incelenmiştir.

Araştırmamızda, literatürde saldırganlık düzeyini ölçmek için en yaygın olarak kullanılan ölçeklerden biri olan “Buss-Durke Düşmanlık Envanteri”nden (1957) uyarlanmış “Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği” (1992) kullanılmıştır. Dört alt boyuttan (sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık) oluşan bu ölçek, 29 maddeden meydana gelmekte olup, 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ayrıca, Atay (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan ve ikili karşılaştırma türünde bir ölçek olan Narsistik Kişilik Envanteri de kullanılmıştır. Katılımcıların betimsel verileri için araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmamızın örneklemini, Türkiye’de yaşayan farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen 397 dövüş sporcusu oluşturmuştur. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 29.0 programı ile yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışmamızda narsisizmin, saldırganlık düzeyini %39,6 oranında açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca, araştırma sonuçlarında dövüş sporcularının narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi ve spor yapma süresi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dövüş sporu, narsisizm, saldırganlık

ABSTRACT

THE EFFECT OF NARCISSISTIC PERSONALITY TRAITS OF COMBAT ATHLETES ON THEIR AGGRESSION LEVELS

In this study, the effects of narcissistic personality traits of martial arts athletes on their aggression levels were examined.

In our study, the “Buss-Perry Aggression Scale” (1992), adapted from the “Buss-Durke Hostility Inventory” (1957), one of the most widely used scales in the literature to measure aggression levels, was used. This scale, consisting of four sub-dimensions (verbal aggression, physical aggression, anger, hostility), consists of 29 items and is a 5-point Likert-type scale. In addition, the Narcissistic Personality Inventory, which was adapted to Turkish by Atay (2009) and is a binary comparison type scale, was used. The demographic information form created by the researcher was used for the descriptive data of the participants. The sample of our study consisted of 397 combat athletes living in Türkiye and interested in different combat sports. The statistical analysis of the data was done with the SPSS 29.0 program. As a result of the analysis, a positive and significant relationship was found between the narcissism levels and aggression levels of martial athletes. In our study, it was determined that narcissism explained the aggression level by 39.6%. In addition, the research results determined that the narcissism and aggression levels of martial athletes showed statistically significant differences in terms of age, education level and duration of sports

Keywords: Aggression, combat sport, narcissism

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

APA : American Psychiatric Association

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 3. 1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Basıklık, Çarpıklık Değerlerine İlişkin Bilgiler.....	24
Tablo 4.1. Çalışmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	25
Tablo 4.2. Çalışmaya Katılanların Narsisizm Düzeyi ile Saldırganlık Düzeylerinin İlişkisi.	26
Tablo 4.3. Çalışmaya Katılanların Narsisizm Düzeylerinin, Saldırganlık Düzeylerine Etkisi.	27
Tablo 4.4. Çalışmaya Katılanların Narsisizm Düzeylerinin, Derece Alma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	28
Tablo 4.5. Çalışmaya Katılanların Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanın, Derece Alma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	29
Tablo 4.6. Çalışmaya Katılanların Narsist Kişilik Envanterinden Aldıkları Puanın, Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.	30
Tablo 4.7. Çalışmaya Katılanların Narsist Kişilik Envanterinden Aldıkları Puanın, Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	31
Tablo 4.8. Çalışmaya Katılanların Narsist Kişilik Envanterinden Aldıkları Puanın, Dövüş Sporü İle İlgilenme Süresi Açısından Karşılaştırılması.	34
Tablo 4.9 Çalışmaya Katılanların Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanın, Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.	36
Tablo 4.10 Çalışmaya Katılanların Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanın, Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.	37
Tablo 4.11. Çalışmaya Katılanların Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanın, Dövüş Sporü İle İlgilenme Süresi Açısından Karşılaştırılması.	39
Tablo 4.12. Çalışmaya Katılanların Saldırganlık Ölçeğinden Aldıkları Puanın, İlgilendiği Dövüş Branşı Açısından Karşılaştırılması.	41
Tablo 4.13. Çalışmaya Katılanların Narsisizm Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanın, İlgilendiği Dövüş Branşı Açısından Karşılaştırılması.	42

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Saldırganlığın Sebep ve Etkileri (Baumann, 1994)	16

1. GİRİŞ

Günümüzde bireylerden sporu tanımlamaları istendiğinde, sporu öfke, şiddet ve saldırganlık gibi olumsuz duyguları azaltıcı bir etki yaratan ve bireyleri dinginleştiren bir etkinlik olarak tarif etmeleri beklenebilir. Literatür incelendiğinde, bazı araştırmacıların bu görüşü destekleyen bulgulara ulaştığı gözlemlenmektedir. Örneğin, Akçalar (2007) yaptığı bir araştırmada, bireylerin saldırganlık gibi olumsuz içgüdüsel özelliklerini spor sayesinde kontrol altında tutmayı öğrendiklerini ifade etmiştir. Ayrıca spor, otonom sinir sistemini olumlu yönde etkileyerek, bu sistemin duyguları aşırıya kaçmadan dışavurumunu sağlamaktadır. Bu sayede spor, yüksek düzeydeki heyecan, saldırganlık ve aşırı öfke gibi durumların minimize edilmesine yardımcı olmaktadır (Yörükoğlu, 1982). Sporun, serbest zaman aktivitelerinin bireyler üzerindeki etkisi incelendiğinde, bu tür aktivitelerin duygular üzerinde pozitif etkiler yaratan bir kaynak olduğu belirtilmiştir (Hills ve Argyle, 1998). Bu bağlamda, bireylerin sporu tanımlarken, öfke, şiddet ve saldırganlık duygularını azalttığını ifade etmeleri normal karşılanabilir. Nitekim günümüzde bireyler, gündelik yaşamın zorluklarından, bunaltıcı etkilerinden ve stres halinden kaçmak, aynı zamanda olumlu duygu hallerine ulaşmak amacıyla sporun çeşitli branşlarını icra etmektedir. Bireyler, sporu, pozitif ve dinç hissettirdiği, mutluluk düzeyini artırdığı ve fazla stres ile öfke gibi negatif duygulardan arındırdığı için yapmaktadır (Akkaya, 2021). Ancak, sporun ve sporun duygusal etkilerinin incelendiği araştırmaların aksine, bazı spor müsabakalarında ve sporcularda saldırgan eylemler ve şiddet eğilimi dikkat çekmektedir. Çelik ve arkadaşları (2017), 698 sporcunun katıldığı bir araştırmada, sporcu lise öğrencilerinin saldırganlık toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzeyde olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca, ergen sporcular üzerinde yapılan bir araştırmada, sporcuların anlamlı düzeyde yüksek saldırganlık puanlarına sahip oldukları görülmüştür (Yılmaz ve ark., 2024). Benzer şekilde, futbolcular üzerinde yapılan çalışmalarda da saldırganlık düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Kalkavan ve ark., 2022).

Bu bulgular ışığında, *"Bireylerin spora yönelik şiddet ve saldırganlık beklentileri ile sporcularda görülen şiddet ve saldırganlık düzeyleri ters orantılı mıdır?"* sorusu gündeme gelmektedir. Bu sorunun yanıtını ararken, özellikle temaslı sporlarda şiddet ve saldırganlığın ne yönde ve hangi düzeyde olduğunu ortaya koymak önemlidir. Literatür taraması yapıldığında, konuyla ilgili çeşitli bulgulara ulaşılmaktadır. Örneğin, bireysel ve takım sporcularının saldırganlık düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, güreş ve sambo gibi temaslı sporlarla ilgilenen sporcuların, halter gibi bireysel branşlarla uğraşan sporculara göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir (Türkçapar ve Eroğlu, 2023). Gürer ve Karakuzulu'nun (2023) çalışmalarında ise, dövüş ve savunma sporlarıyla ilgilenen sporcuların, bireysel spor branşlarıyla ilgilenenlere oranla daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Bu bilgiler ışığında, temaslı sporları icra eden sporcuların daha yüksek saldırganlık sergilediği söylenebilir.

Dövüş sporcuları üzerinde yapılan bu araştırmada, narsist sporcuların saldırganlık düzeylerinin de yüksek olduğu öngörülmektedir. Nitekim bu savı destekleyen çalışmalar literatürde mevcuttur. Konal ve Uçar (2023) narsisizm ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemiş ve narsisizmin saldırganlığı etkilediğini gözlemlemişlerdir. Yine ergen katılımcılar ile yapılan bir çalışmada ise saldırganlık ve narsisizm arasında bir ilişki tespiti göz önüne serilmektedir (Aydın ve Akgün, 2014). Torun (2016) narsisizm düzeyi yüksek olan bireylerin saldırganlık düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında narsisizmin saldırganlığı etkilediği açıkça söylenilebilir. Dövüş sporcularının narsist duygularının analizi ve saldırganlık düzeylerine etkisinin incelenmesi, analiz sonuçlarında saldırganlık düzeylerinin yüksek çıkması durumunda ise bunu etkileyen faktörlere göz atılması gerekmektedir. Nitekim, sporcuların saldırganlık düzeyleri her ne kadar yüksek olsa da narsisizm veya başka bir değişkenin tek başına etkili olduğunu söylemek yanıltıcı olur. Sporcuların narsisizm düzeylerinin yanı sıra, buldukları sosyal çevre, sporu yapma süresi, eğitim düzeyi ve derece alma durumu gibi faktörlerin de bireylerin narsisizm ve saldırganlık düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

1.1.Araştırmanın Problemi

Çalışmamızda, Türkiye’de aktif olarak dövüş sporu ile ilgilenen sporcuların, narsisizm düzeyinin saldırganlık düzeyi ile olan ilişkisinin incelenmesi ve bu ilişkinin hangi yönde olduğunun saptanması amaç edinilmiştir. Sporcular gerek müsabakalarda ve antrenmanlarda gerekse özel yaşamında diğer bireylerle bir iletişim ve etkileşim içerisindedir (Arıcan, 2021). Sporcuların buldukları bu ortam veya grup içerisinde zaman zaman kendini üstün görme, diğer insanlara oranla daha önemli biri olduğunu düşünme gibi narsistik davranışlar sergilediği bilinmektedir (Önel, 2023). Bu tarz düşünce yapısına sahip bireylerin bulunduğu sosyal çevresinde, dahil olduğu antrenmanlarda veya katıldığı müsabakalarda bazı saldırgan tavırlar takındığı düşünülmektedir. Spor, bireyleri sakinleştiren, zihinsel ve duygusal olarak gelişimi sağlayan ve insanın her açıdan en iyi halini almasını hedefleyen bir kavram olarak bilinmektedir ve bireylerin spordan beklentileri de bu şekildedir (Akkaya, 2021). Bireylerin bu beklentileri ile sporcularda gözlemlenen narsisizm ve saldırganlık durumları ters düşmektedir (Çelik ve ark., 2017). Bu durum; “Sporcularda narsisizm ve saldırganlık düzeyi var mı? Ne düzeyde? Bu durumu etkileyen faktörler nedir?” gibi soruları doğurmaktadır. Buradan hareketle sporcuların narsistik düzeylerinin saldırganlıklarını etkilemede nasıl bir role sahip olduğu merak konusu olmuştur. Ayrıca branşlar genelinde dövüş sporcularının narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin diğer branş sporcularına göre daha yüksek olabileceği düşünülmüş ve çalışmamızın temelinde dövüş sporcuları araştırılmıştır. Öte yandan dövüş sporcularının saptanan narsisizm ve saldırganlık düzeyleri, bireylerin eğitim seviyesi, kaç yıldır dövüş sporcusu olduğu ve yaş aralığı gibi değişkenler açısından farklılık göstermekte midir? Gibi sorular araştırmanın kapsamı içerisindedir.

Bu kapsamda araştırmanın hipotezlerinin sıralaması şu şekildedir;

H₁ Dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₂ Dövüş sporcularının narsisizm düzeyi, saldırganlık düzeyini pozitif yönde etkilemektedir.

H₃ Dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri, derece alma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

H₄ Dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, branş değişkenine göre farklılık gösterir.

H₅ Dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri, branş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Dövüş sporlarıyla ilgilenen birey sayısının giderek arttığı düşünülmektedir (Atasoy ve ark., 2017). Bireylerin dövüş sporlarıyla ilgilenirken fiziksel ve tekniksel gelişimlerinin yanı sıra, psikolojik ve duygusal etkilere de maruz kaldıkları bilinmektedir (Bar, 2016). Pozitif duygusal gelişimle birlikte, saldırganlık, kendini beğenme ve öfke gibi negatif duygular da kendini gösterebilmektedir. Diğer yandan, dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, çeşitli faktörlerin etkisiyle farklı seviyelerde olabilmektedir (Güvendi ve Pehlivan, 2020). Bu düzeyin belirleyicisi olarak birçok etken göz önünde bulundurulabilir. Araştırmada, bu etkenlerden biri olarak narsisizm düzeyinin saldırganlık üzerinde artırıcı bir etkisi olabileceği öngörülmüş olup, bu etkinin varlığının belirlenmesi, ilişkisinin tespiti ve ilişki düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, dövüş sporu ile ilgilenen bireylerin narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeyi üzerindeki etkisinin varlığını, etkisi tespit edilmesi durumunda bu

etkinin yönünü ve düzeyini belirlemeyi ve elde edilen bilgileri aktarmayı amaçlamaktadır. Dövüş sporlarının, bireylerin fiziksel yeterlilikleriyle birlikte duygusal ve psikolojik gelişimlerini de etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, dövüş sporcularının saldırganlık ve narsisizm gibi davranışsal özelliklerinin incelenmesi, sporcuların fiziksel performanslarının yanı sıra psikolojik sağlıkları, duygu durumları ve sosyal etkileşimleri hakkında önemli çıkarımlar yapılmasını mümkün kılacaktır. Bu çıkarımlar, dövüş sporları gibi yüksek temas içeren sporların psikolojik etkilerini anlamayı kolaylaştırarak, sporcuların psikolojik gelişimlerinin desteklenmesi için gerekli stratejilerin oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Öte yandan literatür incelendiğinde, dövüş sporcularının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Mazılı, 2018; Gürer ve Karakuzulu, 2023; Türkçapar ve Eroğlu, 2023); bu nedenle, bu çalışmanın alanındaki eksikliği giderme potansiyeli taşıdığı düşünülmektedir. Bu çalışma, dövüş sporcularının psikolojik profillerine ışık tutmakla kalmayıp, eğitmenlerin, antrenörlerin ve diğer ilgili profesyonellerin, dövüş sporcularındaki saldırgan davranışların nedenlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Böylece, dövüş sporcularının psikolojik ihtiyaçlarına yönelik etkili müdahalelerin yapılması kolaylaşacak ve sporcuların zihinsel olarak daha sağlıklı olmaları ve potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirmeleri sağlanabilecektir.

1.4.Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan dövüş sporcularının ölçeklere samimi ve içten yanıtlar verdiği ve araştırmada kullanılan narsist kişilik envanteri ve Buss-Perry saldırganlık ölçeğinin narsisizm ve saldırganlık düzeyinin ölçülmesinde yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamızın örneklem grubu, kullanılmış ölçekler, dövüş sporu ile ilgilenen kişiler ve 18 yaş üzerindeki dövüş sporcuları ile sınırlandırılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor Kavramı

Spor, zamansal süreç içerisinde pek çok farklı araştırmacı tarafından tanımlanmış bir kavramdır. Bu tanımlamalar d6nemsel 6zellikler sebebiyle birbirinden farklılık g6sterse de ortak bir olguyu açıklamaktadırlar.

İnsanoğunun medeni topluluklar olmadan 6nce doğa ve diğer canlı t6rleri ile m6cadeleleri sporun temellerini atmıştır (Ronald, 1992). Ancak sporun bir kavram haline gelmesi elbette ki zaman almıştır. Spor kelimesi, ilk kez MS. 1440' da İngiltere' de kullanılmış bir terimdir. Spor, Fransızca' da “kendini eğlendirmek” anlamında kullanılmıştır ve k6keni Latince' de “deportare” kelimesine dayanmaktadır. Akabinde İngiltere' de yaygın bir şekilde oyun, bireysel faaliyet, atletik faaliyet ve avlanma etkinlikleri için kullanılan bir yorumlama ile karşımıza çıkmıştır (Arıkan ve imen, 2021).

Savaş'a (1989) g6re spor; kendine 6zg6 kurallar ve teknikler çerçevesinde tek başına veya toplu olarak yapılabilen, v6cudun g6c6n6 artırmak ve bedensel- zihinsel yetileri geliştirmek için icra edilen eğitici bir uğraştır. Sporun, sosyal açıdan tanımlamasını yapan araştırmacılara da rastlamak m6mk6nd6r. Frey ve Eitzen (1991) sporu; g6ndelik sosyal yaşamın karmaşık yapısını incelemek ve anlamlandırmak için fırsat sunan, kalıplaşmış bazı davranışların sosyal ilişkiler içerisinde ve kurumsallaşmış bir ortamda sunulduğu bir arena olarak tanımlamışlardır.

Günümüz modern toplumlarında spor, insanların kişilik oluşum sürecini ve kişisel yetenek gelişimini sağlaması amaçlanarak, eğitmenler ve akademisyenler tarafından önerilen belli bir plan ve bütünlük içerisinde olan bir kavram haline almıştır (İnal, 2015).

İnsanlık tarihinin gelişim sürecinde ölüm kalım mücadelesinin daha barışçıl bir tanımı olarak ortaya atılan spor kavramı; geçmişe dönük incelendiğinde savunma ve saldırı temelli sporlar olarak uygulandığı görülürken, yakın tarihte bireysel sporlar ve takım sporları olarak ayrımı yapılmış, akabinde insanların birbirlerinden üstün olma arzusu ve bu arzuları ile gelişim gösterdikleri becerilerini sergiledikleri bir disiplin haline gelmiştir (Keten, 1993).

2.2. Bireysel Sporlar

Bireylerin tamamıyla kendi becerileri dahilinde yaptıkları antrenmanlara bağlı olarak başarı elde ettiği ve tek başına yarış sergilediği bir spor türüdür (Nixdorf ve ark., 2016). Bireysel sporlar ile ilgilenen bir sporcunun konsantresi, performansı ve yarışma sonucu kendi ile alakalıdır. Nitekim bireysel spor branşlarında başarmak veya başarısız olmak büyük oranda sporcunun kendi ellerindedir (Sürek, 2021). Bireysel sporlara taekwondo, güreş, boks, atletizm, atıcılık örnek gösterilebilir.

2.3. Takım Sporları

Literatürde genel tanımıyla, iki ya da ikiden fazla sporcunun bir takım halinde başka bir takım ile mücadele ettiği sporların kategorize edildiği bir kavram olarak geçmektedir (Özdemir, 2010). Takım sporlarında ana amaç, birlikte uyum içerisinde hareket etmeyi amaçlayan sporcuların karşı takıma üstün gelmesidir (Sürek, 2021). Bu kategoriye giren branşlarda, bireysel performans tek başına yeterli olmamaktadır. Takımda bulunan her sporcunun fiziksel ve mantalite olarak üst seviyede olması gerekmektedir. Öte yandan takımındaki sporcuların birbirlerini iyi tanıması hem kendi takım oyuncularının hem de rakibin hareketlerini tahmin ederek doğru hamleleri bir

uyum içerisinde yapmaları gerekmektedir (Sürek, 2021). Tüm bunların yanı sıra mücadele sonucu her ne olursa olsun sorumluluk tüm takıma dağıldığı için, sonucun kişiye etkisi bireysel sporlara göre daha az yıpratıcıdır (Aktaş, 2019; Pluhar ve ark., 2019). Takım sporlarına örnek olarak basketbol, futbol, voleybol, beyzbol verilebilir.

2.4. Kuvvet/Güç sporları

Kuvvet ve güç fiziksel uygunluk için son derece önemlidir. Bu iki kavram zaman zaman birbiri yerine kullanılsa da kuvvet, gücün bir bileşenidir. Kuvvet kasları zorlama düzeyi ile güç ise kasların kasılma hızı ile bağlantılıdır. Bu iki kavramın bir arada bulunduğu kuvvet/güç sporlarında, patlayıcı gücün kısa sürede aktarımı gerekmektedir (Özdemir, 2010). Halter, disk, 100 m yüzme, badminton ve dövüş sporları bu sporlara örnek gösterilebilir.

2.5. Dövüş Sporları

Dövüş sporları, bir diğer adı ile temas sporları sporcuların birbirleri ile çıplak el ve ayaklar kullanarak, belli kurallar çerçevesinde rekabet ettikleri spor branşlarının genel adıdır (Morel ve ark., 2017). Dövüş sporlarında (tekvando, karate, kick boks, boks vb.) sporcular, boy ve kilo sınıflandırmasına tabi tutularak eşit ve adil mücadele ortamında yarışmaktadırlar (Langan ve ark., 2011). Dövüş sporlarına, ülkemizde en fazla yapılan branşlardan olan boks, tekvando, kick boks, muay thai örnek gösterilebilir.

2.5.1. Boks

İlk amatör müsabakasının 1860 yılında yapıldığı bilinen boks, 1880 yılında Londra merkezli olarak ortaya çıkmıştır (Attwood, 2006). Boks branşında sporcu ayakta, sadece yumruklarını kullanarak dövüş gerçekleştirir. Nitekim bu branşta ayak, diz, dirsek ve boğma gibi teknikler kullanılmaz. Bu açıdan birçok dövüş branşından farklı bir spordur. Boks bir Olimpiyat branşıdır ve ilk defa 1904 yılında St. Louis'te

Olimpiyat Oyunlarında yer bulmuştur. Farklı organizasyonlarda bazı kurallar değişiklik gösterse de temel amaç rakiplerin karşılıklı olarak ayakta kalmayı başararak birbirlerine temiz ve net yumruk vuruşları yapmasıdır (Guidetti ve ark., 2002).

2.5.2. Taekwondo

Taekwondo kökleri on üç yüzyıl öncesine kadar dayanan bir savunma sanatıdır. “Tae” tekme, “kwon” yumruk ve “do” iyi huy ve güzel ahlak anlamlarını taşımakla birlikte bir Kore sporudur ve bu spor Kore’de milli spor olarak nitelendirilmektedir (Gönen, 2019). Taekwondo kuşak atlama sistemine dayanan, “gıp” ve “dan” olarak ustalık seviyelerini belirleyen bir kategorizasyona sahiptir. Dan seviyesi arttıkça ustalık seviyesi artmaktadır (Yıldız, 2020). Ayrıca taekwondo branşı Modern Olimpiyat Oyunlarında yer almaktadır. Dünya Taekwondo Federasyonu kurallardan sorumlu birimdir ve sporcuları yaş, cinsiyet ve ağırlık kategorilerine göre ayrımını sağlamakla görevlidir (Bridge ve ark., 2014). Taekwondo’nun temeli gyorugi yani müsabaka ve poomse olam üzere iki branşa dayanmaktadır (Bezci, 2010). Müsabaka iki rakibin karşılıklı olarak kurallara uygun şekilde teknik atarak puan almasına dayalı bir sistemken, poomse kendine has teknikleri olan ve hayali bir çizim yaparcasına yapılan taekwondo hareketleridir ve poomsede kendi içinde bir puanlama sistemine sahiptir (Özsoy, 2010).

2.5.3 Kickboks

Kick boks yumruk ve tekme tekniklerinin kullanıldığı, yaygın bir dövüş sporu olmakla birlikte, teknikler temel olarak gövdeye ve kafaya uygulanmaktadır (Ouergui ve ark., 2013). Öte yandan kick boks sistem olarak farklı kurallara sahip alt branşlara ayrılmaktadır. Bazı branşlarda sadece gövde ve kafaya vurulabilirken, bazen bacak kısmına vuruş uygulandığı bilinmektedir (Türkiye Kick Boks Federasyonu, 2024). Kick boks bilindiği üzere yedi alt branşa sahiptir;

1. Point Fighting
2. Light Contact

3. Kick Light Contact
4. Full Contact
5. Low Kick Contact
6. K1 Rules
7. Müzikli Form

Bu branşların her biri birbirinden farklı müsabaka ve oyun kuralları barındırmaktadır ve izin verilen teknik ve fiziksel şiddetin oranı açısından farklılıklar göstermektedirler (Gençoğlu, 2023).

2.5.4. Muay Thai

Tayland'a ait olan muay-thai sporunun yaklaşık olarak 2000 yıl önce ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Geçmiş dönemlerde Taylandlıların savaş sırasında kullandıkları silahların yanı sıra diz, dirsek, tekme hatta kafa vuruşlarını kullandıkları bilinmektedir. Bazı arşivlerde o dönemde yaşamış muay-thai savaşçıların ellerine kalın ipler sararak dövüştüğü belirtilmiştir (Alp, 2017). Muay-thai zaman içerisinde değişim göstererek 1921 yılından sonra tam anlamıyla bir spor haline gelerek ring sisteminde müsabakalar düzenlenmeye başlanmıştır. Muay-thai'de müsabakalar 3'er dakikadan 5 raunt şeklinde yapılmaktadır (Şentürk ve Atalay, 2018). Bu müsabakalarda diz, dirsek, tutma, yumruk gibi darbelerin kombinasyonlarına izin verilmektedir. Nitekim muay-thai bu açıdan oldukça sert bir spordur.

2.6.Narsisizm Kavramı

Narsisim için farklı bakış açıları ile birçok tanım yapılmıştır. Narsisizm kavramı karşımıza ilk olarak 1898 yılında psikoanalitik kuramcı Ellis'in tanımlaması ile karşımıza çıkmaktadır (Kang ve Park, 2016). Ellis (1927) bu kavramın kadınlarda daha çok görüldüğünü belirtmiş ve narsisizmi kişinin cinsel dürtülerini kendisine hayranlıkla yöneltmesi olarak tanımlamıştır (Rozenblatt, 2002).

Modern anlamda ilk çalışmaların ise Sigmund Freud (1914) ve Otto Rank (1911) tarafından yapıldığı bilinmektedir. Narsisizm klinik anlamda; bireyin kendi bedenini cinsel manada âşık olacak düzeyde sevmesi ve bu tutumda davranış sergilemesi şeklinde sapkın bir özellik olarak vurgulanmaktadır (Näcke, 1899). Yine Rank (1911) narsisizmi cinsel boyut ve bağlamda tanımlamıştır. Akhtar (1989) narsisizmi kişinin hiçbir kuşku duymaksızın kendisine en üst düzeyde değer vermesi, dışarıdan gelen hiçbir eleştiri ve olumsuz söylemi kabul etmemesi ve sadece kendi düşüncelerine odaklanması olarak tanımlamıştır. Ancak Freud (2015 [1914]) narsisizm kavramına daha ılıman bir yaklaşım sergileyerek, narsisizmin sapkınlık ve cinsellikten ziyade, bireysel korunma içgüdüsünün ve bencillik kavramının her canlıda, haklı olmak kaidesi ile belirli bir ölçüde bulunma durumu olduğunu söylemiştir. Freud narsisizme diğer araştırmacılardan biraz daha farklı bir yaklaşım sergilemiştir. Nitekim birçok araştırmacı narsisizmi “süregelen olgu” olarak açıklarken, Freud narsisizmin bir “durum” olduğundan bahsetmiştir (Rapiet, 2005). İnsanların doğal yaşam ve gelişim sürecinde narsisizm ortaya çıkabilmektedir.

Çocukluk dönemlerinde bireylerin kendilerine olan aşırı sevgisi normal karşılanabilir fakat bu yetişkin bir bireyde ön planda olan bir özellikse, o bireyde narsisizm başlangıcı olması muhtemeldir (Muckenhaupt, 2004). Bireylerde ortaya çıkan bu narsist davranışlar, narsisizm düzeyine ve narsisizm duygusunun çıkış sebebine göre farklılık göstermektedir (Gabbard, 2022).

2.6.1. Normal Narsisizm

Kernberg (2016) normal narsisizmi kişinin kendisiyle ve bireysel başarısı ile makul düzeyde ve iyi niyetle gururlanması olarak tanımlamıştır. Burada asıl amacın bireyin hak ettiğini düşündüğü saygıyı ve değeri çevresinden görmek olduğu söylenebilir. Nitekim normal narsisizm bireyin gündelik hayatında istemsiz bir şekilde kendisini göstererek, kişinin hak edinme, yaşamda ilerleme ve kendini geliştirme gibi gereksinimlerinin gelişiminde motive edici bir etmen olmaktadır (Solun, 2016). Tüm bunların yanında normal narsisizm bireyin dışarıdan gelen olumlu veya olumsuz

eleştirilere ve yorumlara karşı negatif yönde etkilenme durumunu en aza indirmektedir (Karaaziz ve Atak, 2013).

2.6.2. Patolojik Narsisizm

Patolojik narsisizmde birey dışarıdan gelen yorumlara, övgüye ve ilgiye ihtiyaç duymaktadır. Hatta öyledir ki bu ihtiyaç muhtaçlık düzeyine varabilmektedir. Bu yönü ile normal narsisizmden oldukça farklıdır (Karaaziz ve Atak, 2013). Patolojik narsistler içten içe hissettikleri değersizlik ve kendisinde beğenmedikleri kötü özelliklerini dışa ve hatta yakın çevresine yansıtarak rahatlama eğilimindedirler. Ayrıca dışarıdan gelen herhangi bir eleştiride aşırı öfke ve saldırgan tavırlar sergileyebilmektedirler (Kernberg, 1975). Tüm bunların yanında; aşırı düzeyde kendini beğenme, empati kuramama, manipülatif/sömürücü olma, kıskanma ve başkalarının sürekli kendini kıskandığını düşünme durumu, yüksek düzeyde beğenilme istekleri bireyin narsisizm seviyesinin patolojik narsisizm düzeyinde olması muhtemeldir (APA, 2013).

2.6.3.Narsistik Kişilik Bozukluğu

Kişilik; Bireylerin duygu ve davranış gibi özelliklerin farklılıklarının belirleyicisi olan ve biyolojik durumun yanı sıra yaşam sürecinde kazanım sağlanan ve süreklilik içeren bir olgu ve eğilimdir (Berens ve Nardi, 1999). Nitekim kişilik, psikolojik olarak verilen tepkilerin kalıcı hale gelmesidir ve zihinsel, duygusal ve fiziksel olan her şeyi kapsamaktadır (APA, 1994). Tüm bunları normal kişilik olarak kabul edersek, bu özellik ve durumdan sapmaya, kazanımı sağlanmış kişiliğin dışına çıkma durumuna kişilik bozukluğu denilebilir. Dünya algısı, toplum yapısı, bireysel değerler (Sayar, 2003) veya toplumsal olaylar ve kültürel farklılıklar (Özçetin ve ark., 2008) kişilik bozukluğunun oluşmasında sebep sayılabilmektedir.

APA, 1980 yılında narsist kişilik bozukluğunu; yüksek düzeyde önemli ve eşsiz hissetme duygularını yaşantıya yansıtmak, sınırsız düzeyde güce, zekaya ve güzelliğe

sahip olduğunu düşünme ve buna inanma, olumsuz durumlara aşırı tahammülsüzlük, hiçbir sorumluluk hissine kapılmadan ayrıcalık ve birtakım haklar beklemek olarak tanımlamıştır (Hyman, 1989). Bu durum çocukluk döneminde yaşanmış bir korkuya veya başarısızlığa, ebeveyn ihmeline ya da bireyin bir davranışını dolayısıyla alaycı tepki görmesine bağlanabilmektedir (Güleç ve Köroğlu, 1998). Tüm bunların bir yansıması olarak bireyin başka insanları sevmeyi başaramamasına sebep olarak, kendini sevmeyi başaramaması gösterilebilir.

2.7. Narsisizm ve Spor

Teknolojinin artması ve sporun popülaritesinin artması sebebi ile sporcular ün kazanmış ve yaptıkları hareketler daha göze gelir olmuştur. Bu nedenle narsistik özellik gösteren sporcuların daha kolay fark edilmeye başlanmıştır (Gezer, 2022). Bu özelliklerin hızla fark edilmesi narsist özellik gösteren sporcuların bireysel veya takımsal performansı olumlu veya olumsuz yönde etkilemesinden kaynaklıdır. Nitekim sporcu hırslı ve mücadeleci bir tutum sergiler ve kendini istemli veya istemsiz şekilde ön plana atmış olur (Tazegül, 2013). Sporcuların bu tutumunun performansları üzerinde etkili olduğu söylenilebilir. Bu etki olumlu veya olumsuz yönde olabilir. Narsist sporcular hata kabul etmeme, hakem veya başka sporculara suç atma gibi davranışlar sergilemektedirler (Wallace ve Baumeister, 2002). Bu davranışlar takım uyumunu kötü yönde etkileyebilir. Nitekim Oh (2024) yaptığı bir araştırmada narsistik olmayan davranışların takım uyumunu artırdığından bahsetmiştir. Narsistik davranışların spor alanında etkisinin olumsuz olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Fakat bireysel sporlara bakıldığında bazı araştırmalarda narsistik özelliklerin olumlu sonuçlar doğurduğu söylenilebilir. Bunun nedeni, sporcunun kendini ön plana çıkarma eğilimine, başarıma isteğine ve rakip sporcu ile tek başına mücadele etmesine bağlanabilir. Bu eğilimlerin, sporcuyu dikkatli olmaya ve bireysel sorumluluk üstlenmeye itmesinden dolayı başarı getirdiği düşünülmektedir.

Narsisizm sporcularda genellikle normal ve patolojik narsisizm olarak göstermektedir. Normal narsisizmde sporcular kazanım sağladığı başarı ve becerileri gururla ve fazlasıyla övmesi şeklinde kendini gösterebilir. Patolojik narsisizm ise,

sporcuların başarılarından ziyade sahip olduğu becerileri olduğundan fazla göstererek anlatması olarak kendini gösterir (Öner, 2023). Görüldüğü üzere narsisizm sporcularda farklı çeşit ve boyutlarda kendini göstermektedir.

2.8. Sporcularda Görülen Narsisizm Boyutları

2.8.1. Üstünlük boyutu: Üstünlük, sporcunun yaptığı branşta kendine güveni ve iddialı olması ile açıklanmaktadır (Gülmez, 2009).

2.8.2. Sömürücülük boyutu: Sömürücülük, sporcunun icra ettiği branşa ve diğer sporculara uyumsuz olması, kin tutan bir karaktere sahip olması, saygı ve hoşgörü göstermemesi ile ilişkilendirilir (Gülmez, 2009).

2.8.3. Otorite boyutu: Otorite boyutu sporcunun hakimiyeti, eleştirel olması, liderliği ve iddialı oluşu ile ilişkilendirilir (Gülmez, 2009).

2.8.4. Hak iddia etme boyutu: Burada, sporcu hırslı oluşu, güce ihtiyaç duyması, hakimiyet kurma isteği ve inatçılığı ile ön plana çıkar (Gülmez, 2009).

2.8.5. Kendine yeterlilik boyutu: Sporcunun kendine güvenmesi, bağımsız hissetmesi ve başarıyı bir ihtiyaç olarak görmesi ile açıklanabilir (Gülmez, 2009).

2.8.6. Teşhircilik boyutu: Sporcunun dürtüsel kontrolsüzlük içerisinde duygu arayışı teşhircilik boyutu ile ilişkilidir (Gülmez, 2009).

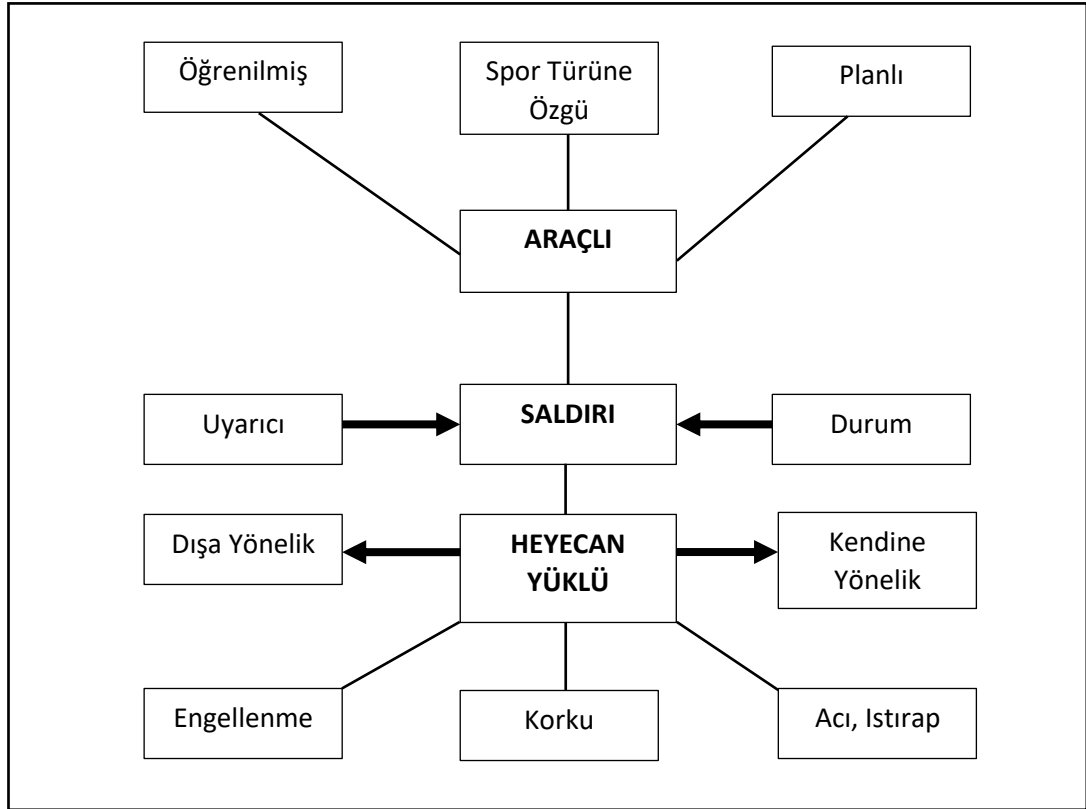
2.8.7. Kendini beğenme boyutu: Sporcunun kendi vücudunu fiziksel manada çekici bulma ve başkalarının kendini yargıladığı düşüncesi içerisinde olması ile alakalıdır (Gülmez, 2009).

2.9. Saldırganlık

Saldırganlık bireylerin başkalarına yönelik fiziksel veya zihinsel açıdan zarar verici davranışlar yansımasıdır (Keeler, 2007). Baumann (1994) ise saldırganlığın bir kişi veya nesnenin zarar görmesi ile oluşabildiğinden bahsetmiştir. Bazı araştırmacılar (Krishnaveni ve Shahin, 2014) saldırganlığın bireylerin kasıtlı bir şekilde başkalarına fiziksel ve zihinsel yaralanma amacı gütmeleri şeklinde tabir etse de Anderson ve Bushman (2001) şiddet ve saldırganlığı birbirinden ayırarak saldırganlığın şiddetin aksine kazara ve kasıtsız olabileceğini ve şiddetin her zaman saldırgan bir davranış olduğunu ancak saldırganlığın her zaman şiddet düzeyinde olmadığını belirtmişlerdir. Tüm bu tanımlamalar incelendiğinde, kasıt olsun veya olmasın, şiddet düzeyi az veya çok olsun, saldırganlığın bireylere acı verme hatta zarar verme eğilimi ile ilişkili olduğu söylenilebilir (Nezabravka, 2015).

Bu saldırgan eğilimlerin sonradan öğrenilmiş bir hareketler bütünü olduğunu söylemekte mümkündür. Ancak bu davranışların doğuştan gelen bir psikolojik özellik olduğu ve saldırgan davranışlar gösteren insanların çoğunun doğuştan gelen kişiliklerinin, duygularının ve mizaçlarının birleşimi sonucu bu hareketleri sergilediği bilinmektedir (Parents, 1979).

2.10.Saldırıcılık Türleri

Şekil 2.1. Saldırıcılığın sebep ve etkileri.

(Kaynak: Baumann, S. (1994). Uygulamalı spor psikolojisi. Trans: C. İkizler. (s. 172)

Sporda saldırıcılık, araçlı saldırıcılık ve temel saldırıcılık şeklinde iki temel çerçevede incelenmektedir. Öğrenilmiş saldırıcılık fiiller araçlı saldırı olarak tanımlanabilir. Araçlı saldırı kurallara uygun ve planlı gerçekleştirilebildiği gibi zaman zaman kuralların dışında da çıkıldığı söylenebilir. Bu saldırıcılık türü duygusal yüklenmelere bağlı olarak temel veya heyecan yüklü saldırı olarak kendini gösterebilir (Baumann, 1994). Bu kategorizasyonun temel edindiği düşünceye göre saldırıcılık davranışının nedeni motivasyondur (Baş ve ark., 2012).

Saldırıcılık davranış kapsamlı bir tanımlamalar bütününden oluştuğu için tek bir sınıflandırmadan bahsetmek yanlış olur. Gündelik yaşamda kolayca tespit edilebilmesi ve somut olarak kolayca hissedilebilmesi nedeni ile saldırıcılık veya zarar vermek

bahsi geçtiğinde akla fiziksel ve sözel saldırganlık gelmektedir. Ancak farklı çeşitlerde de insanlara zarar verilebilmektedir (South-Richardson, 2014).

Saldırganlığın farklı bir kategorizasyonunda bu kavram, eyleme dökme biçimi ile ilişkilendirilmiştir. Bu kapsamda sınıflandırma fiziksel ve sözel saldırganlık olarak iki temel çerçevede yapılmıştır (Ramirez ve Andreu, 2006). Buss ve Perry ise (1992) saldırganlık ile ilgili ölçek çalışmasında fiziksel ve sözel saldırganlığa ek olarak düşmanlık ve öfke boyutlarının da tanımlamasına yer vermişlerdir.

2.10.1. Fiziksel Saldırganlık

Fiziksel saldırganlık temel olarak bireye fiziksel acı verecek veya yaralayacak bir davranışın sergilenmesi olarak tanımlanabilir (Geen ve Donnerstein, 1998). Bir insanın başka bir insana itme, çekme, vurma, sert nesne fırlatma, tırmalama gibi hareketlerde bulunması veya çevresindeki nesnelere zarar verme, kırma gibi fiillerde bulunması fiziksel saldırganlık tanımlamasının kapsamı içerisindedir (Çelik ve Otrar, 2009; Karataş, 2008).

2.10.2. Sözel Saldırganlık

Sözel saldırganlık adından da anlaşıldığı üzere fiziksel saldırganlığın aksine temassız bir şekilde karşı tarafa zarar verme eylemidir. Bu eylemlere tehdit etmek, bağırarak, küfür ve alay etmek gibi davranışlar örnek gösterilebilmektedir (Erşan ve ark., 2009). Sözel saldırgan davranışlara maruz kalan bireyler, psikolojik zarara uğramaktadır (Infante, 1995). Öte yandan fiziksel ve sözel saldırganlığa ek olarak mesaj iletimi sağlanan hakaret ve aşağılamalar bireyde psikolojik hatta fiziksel sorunlara yol açtığı bilinmektedir (Stets, 1990).

2.10.3.Düşmanlık

Düşmanlık çoğunlukla negatif duyguların içsel olarak bastırılması sonucunda bu duyguları kin ve nefret olarak ortaya çıkarma durumudur. Düşmanca tavırların temel sebebi olarak kin, nefret ve kıskançlık duyguları gösterilmektedir (Ramirez ve Andreu, 2006; Spigelman ve ark., 1991). Buradan hareketle düşmanlığın kin, nefret ve öfke duygularının oluşturduğu negatif bir tutum olduğu sonucuna varılabilir.

2.10.4.Öfke

Bireylerin karşı taraftan veya hayattan beklentilerinin karşılığını alamadığında veya istedikleri gerçekleşmeyince ortaya çıkan duygusal tepkiye öfke denmektedir. Öte yandan öfke yoksun kalma, tehdide uğrama, kısıtlanma veya saldırıya uğrama gibi durumlarda ortaya çıkabilen ve genellikle karşı tarafa zarar vermekle sonuçlanabilen yoğun ve olumsuz bir duygudur (Karataş, 2008). Bireyin öfkesinin kontrolden çıkması durumunda saldırgan davranışlar sergilediği bilinmektedir (Soykan, 2003).

2.11.Sporda Saldırganlık

Saldırganlığın bulunmadığı bir spor yok denecek kadar azdır. Saldırganlıktan kasıt her zaman aşırılık içeren agresif hareketler değildir. Basketbolda hızlı bir hücum ya da tenis gibi bireysel bir sporda risk alarak sayı almaya çalışmak saldırgan ya da agresif denilebilecek bir oyun stili olarak nitelendirilebilir. Sporun doğası gereği bu normaldir. Her sporda kendi içinde kurallara dayanan cezalandırma sistemleri normalin dışında olan aşırı saldırganlık ve karşıya zarar verme eğilimlerini önlemeye yöneliktir.

Gabler (1976) saldırganlık kavramını spor açısından ayrıma tabi tutarak “engelleme ve zarar verme” olarak betimlemiştir. Spor dalları bilindiği üzere branşa özgü davranışlar özelinde engelleme niteliği taşıyan belirli kurallara sahiptir. Söz

konusu “engelleme” sporcuların her birinden karşılıklı olarak uyulması beklenen kurallar bütünüdür. Saldırgan davranışların genelde bu kuralların dışına çıktığında olduğu söylenebilir. Branşa özgü kuralların dışına çıkarak rakip sporcuya zarar verme niyeti taşıyan her fiil saldırganlık olarak kabul edilebilir (Baumann, 1994). Spor müsabakalarında araçsal saldırganlıkta gözlemlenmektedir. Burada amaç skorda öne geçmek veya rakibin avantaj sağlamasını engellemektir (Jarvis, 2003). Araçsal saldırganlık gösteren sporcu bu durumu planlı ve kasıtlı yapabildiği gibi (Krishnaveni ve Shahin, 2014), tümüyle kurallara uygun ve istemsiz de gerçekleştirebilir (Baumann, 1994). Sporcunun bu gibi durumlarda kurallara uymuş olup olmaması göz önünde bulundurularak yapılan hareketin tolere edildiği de gözlemlenmiştir (Supi 'nski, 2004).

Saldırganlık düzeyleri sporcuların yaş, cinsiyet, yapılan spor ve o sporla ilgilendikleri süre ile ilişkili olabilmektedir (Archer, 2004). Nitekim Archer (2004), araştırmasında 20-30 yaş arası sporcuların daha agresif tutum sergilediklerini ortaya koymuş ve bu düşünceyi destekler nitelikte bir sonuca ulaşmıştır. Farklı araştırmacılar saldırganlığı genetik faktörlere (serotonin, norepinefrin ve dopamin seviyeleri vb.) (Gronek ve ark., 2014) ya da müsabaka esnasında giyilen spor üniformalarının rengine (Nixdorf ve ark., 2016) bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini öne sürmüşlerdir.

Görüldüğü üzere birçok farklı etkenden dolayı sporcuların müsabaka esnasında sergiledikleri saldırganlık düzeyleri değişkenlik göstermektedir. Tüm bu faktörlerin yanında, saldırganlık düzeyi üzerindeki en önemli etkenlerden bir diğeri yapılan sporun bireysel veya takım sporu olmasıdır. Maxwell'e (2004) göre bireysel sor yapan sporcular takım sporu yapan sporculara oranla daha az saldırganlık göstermektedir. Sporcuların saldırganlık seviyesini etkilediği öne sürülen tüm bu faktörlerin yanı sıra, narsisizm gibi negatif duygularında sporcuların saldırganlığı üzerinde etkisinin olduğu düşünülebilir.

2.12.Saldırganlık ve Narsisizm

Literatürde saldırganlık ve narsisizm arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Nitekim sosyal ve toplumsal birçok alanda kendini sıkça gösteren bu iki kavramın bağlantılı olma ihtimalini öne sürmek yanlış olmayacaktır. Literatürde taraması yapıldığında bu iki kavramının ilişkisel düzeyinin araştırılmış olduğu birçok çalışmayı incelemek mümkündür. Bu çalışmaları inceleyerek saldırganlık ve narsisizmin bir korelasyon içerisinde olduğu gözlemleyebiliriz. Reidy ve ark. (2010) çalışmalarında narsisizmin saldırganlık ile korelasyonunu ortaya koyarak, narsistik katılımcıların saldırganlık seviyelerinin oldukça yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Şiddet suçluları üzerinde yapılan bir araştırmada yine narsisizmin saldırganlık ile ilişkisi ortaya konulmuştur (Liu ve ark., 2021). Rogier ve ark. (2019) narsisizmin farklı bir boyutunu ele alarak saldırganlık ile ilişkili olduğunu gözlemlemişlerdir. Narsisizm saldırganlığın farklı boyutlarını da etkilediğini söylemek mümkündür (Du ve ark., 2022). Tüm bunların yanında narsisizm ve saldırganlık arasındaki ilişkinin açıklanması bağlamında kabul görülen yaygın bir teori bulunmaktadır. Psikodinamik Teoriye (Freud, 1914) göre narsistlerin kendindeki fazlaca beğendiği özellikleri ve üstünlük hislerini, başka bireylerin övgüsü ve onayı ile yüceltmek istemesi sonucu oluşmuş bir egoizmden bahsedilmektedir. Bahsi geçen bu duygu bireyde, his ve beklentileri karşılanmadığı takdirde, öfkelenme, düşmanlık besleme ve bu düşmanlık sonucunda saldırgan tavırlar gösterme eğilimi olarak kendini göstermektedir (Baumeister, 1996). Narsistik öfke teorisine göre, kişiler toplum içerisinde yaşadıkları ters durumlarda yoğun ve değişken tepkiler verebilir (Rhodewalt ve Morf, 1998). Bu ters durumlarda narsistlerin öfke, kaygı ve utanç gibi olumsuz duyguları yoğun bir şekilde yaşadığı bilinmektedir (Krizan ve Johar, 2015). Saldırganlığın ise, narsistlerin yaşadıkları bu yoğun duyguların, içten içe duydukları öz yetersizlik ile bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkan duygu durumu olduğu düşünülmektedir (Barnett ve Powell, 2016). Tüm bu bilgiler ışığında, narsist bireylerin kendi açılarından yaşadıkları olumsuzluklar sonucunda yoğun duygular yaşaması ve bu duyguların karşıya yansımaları olarak saldırganlık göstermesi beklentiler arasındadır. Nihayetinde saldırganlığın, narsistik duyguların ve beklentilerin sonucunda ortaya çıkan durumlardan olduğunu söylemek mümkündür.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

İki veya daha fazla değişken arasında yapılan araştırmalarda, değişkenlerin birlikte sergilenmesi ve değişkenler arası farkların varlık ve derecesini belirlemeye yönelik yaklaşımın kolayca yapılabilmesi için ilişkisel tarama modeli önerilmektedir (Karasar, 2018). Bu nedenle araştırmamızda ilişkisel tarama modeli kullanılması tercih edilmiştir. Bu araştırmada narsisizm düzeyi ve saldırganlık düzeyi arasındaki öngörülen ilişki, bahsi geçen model temel alınarak istatistiksel olarak incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye’de dövüş sporu ile ilgilenen bireylerden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde kolay ve erişilebilirlik açısından uygun olduğundan dolayı kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Taekwondo Federasyonunda 800 bin, Kick Boks Federasyonunda 280 bin, Karate ve diğer dövüş sporları federasyonlarında ise 300 binden fazla lisanslı sporcunun kayıtlı olduğu bilinmektedir (Türkiye Taekwondo Federasyonu, t.y.; Türkiye Kick Boks Federasyonu, 2021; Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2023; Türkiye Karate Federasyonu, t.y.; Türkiye Judo Federasyonu, t.y.). Evren boyutunun bilinmesinden dolayı örneklem boyutunu hesaplamak için g-power 3.1.9.7. programı kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda 384 katılımcının yeterli olacağı görülmüştür. Araştırmamıza 397 birey katılım sağlamış ve gerekli örneklem boyutuna ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Katılımcılara ait, kaç yıldır sporcu olduğu, herhangi bir derece alıp almadığı, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik özelliklere ilişkin veriler “kişisel bilgi formu”

kullanılarak anket yolu ile elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak tasarlanmış olan anket kişisel bilgi formu, “Narsist Kişilik Envanteri” ve “Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği” kullanılmıştır.

Narsist Kişilik Envanteri

Dövüş sporlarında narsisizm düzeyinin belirlenmesi amacı ile oluşturulan ilk ölçek Atay, (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan narsist kişilik envanteridir. “Narsist Kişilik Envanteri” ikili karşılaştırma türünde bir ölçektir. İki seçenekten oluşan maddelerde, seçeneklerden biri narsistik içerik barındırmaktadır ve katılımcı bu seçeneği seçtiğinde puan almaktadır. Katılımcının aldığı toplam puanın düzeyi ne kadar yüksek ise narsistik eğiliminin o kadar fazla olduğunu varsayılmaktadır. 16 maddeden oluşan Narsist Kişilik Envanterinde 6 alt boyut bulunmaktadır; 4 ve 12’nci sorular “otorite” alt boyutunu, 8, 13 ve 15’inci sorular “kendine yeterlilik” alt boyutunu, 1, 3 ve 16’ncı sorular “üstünlük” alt boyutunu, 2, 7 ve 11’inci sorular “teşhircilik” alt boyutunu, 5, 9 ve 14’üncü sorular “sömürücülük” alt boyutunu, 6 ve 10’uncu sorular “hak iddia etme” alt boyutunu temsil etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının $\alpha = ,62$ olarak hesaplandığı bildirilmiştir. Öte yandan mevcut çalışmamızda ölçek için iç tutarlılık sayısı $\alpha = ,84$ olarak hesaplanmıştır.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ)

Literatüründe en fazla kullanılan saldırganlık ölçeği olarak bilinmektedir (Buss ve Perry 1992). “Buss-Durkee Düşmanlık Envanteri”nden (Buss ve Durkee 1957) uyarlanmış (Aşkın, 1981) olan bu ölçek Madran (2012) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği 29 madde içermektedir ve 5’li likert türünde bir ölçektir. Toplam saldırganlık düzeyinin yanında “fiziksel saldırganlık”, “sözel saldırganlık”, “düşmanlık” ve “öfke” olmak üzere dört farklı alt boyutu içeriğinde barındırmaktadır. “Fiziksel saldırganlık” alt boyutu, 9 sorudan; “sözel saldırganlık” alt boyutu 5 sorudan; “öfke” alt boyutu 7 sorudan; “düşmanlık” alt boyutu ise 8 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç

tutarlılık katsayısının saldırganlık toplam puanı için $\alpha = ,85$, “fiziksel saldırganlık” alt boyutu için $\alpha = ,78$, “düşmanlık” alt boyutu için $\alpha = ,71$, “öfke” alt boyutu için $\alpha = ,76$ ve “sözel saldırganlık” alt boyutu için $\alpha = ,48$ olarak hesaplandığı bildirilmiştir. Öte yandan mevcut çalışmamızda ölçek için saldırganlık toplam puan iç tutarlılık sayısı $\alpha = ,90$, “fiziksel saldırganlık” alt boyutu için $\alpha = ,82$, “düşmanlık” alt boyutu için $\alpha = ,72$, “öfke” alt boyutu için $\alpha = ,75$ ve “sözel saldırganlık” alt boyutu için $\alpha = ,55$ olarak hesaplanmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Veriler, 2024 yılı Ocak-Temmuz ayları arasında, online platformlar (WhatsApp, Google Forms, Telegram, Facebook vb.) ve yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanan ölçekler aracılığıyla elde edilmiştir. Hazırlanmış anketler, dövüş sporcularına Taekwondo, Kick-boks, Muaythai, Wushu-Sanda Federasyonları tarafından düzenlenmiş olan müsabakalarda, federasyonlar tarafından açılmış olan antrenörlük kurslarında fiziksel olarak ulaştırılmıştır. Veri toplama süreci sonucunda cevaplanan formlarda eksik bilgiler olması sebebi ile elde edilmiş olan 410 veriden 13 form listeden ayıklanmıştır. Katılımcıların ölçekleri cevaplamaları gönüllülük esas alınarak sağlanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 29.0 programı kullanılmıştır. Gerek duyulan gruplandırma ve ters madde düzeltme işlemleri yapılmıştır. Verilerin analizi amacı ile öncelikli olarak betimsel analiz yapılmış ve tablolştırılmıştır. Verilerin normal dağılımı belirlenirken basıklık-çarpıklık değerleri göz önünde bulundurulmuş ve normal kabul edilen $\pm 1,5$ basıklık-çarpıklık değeri dikkate alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 3. 1. Araştırmada kullanılan ölçeklerin basıklık, arpıklık değerlerine ilişkin bilgiler.

Değişkenler	n	Min.	Maks.	Ort.	S.s.	Çarpıklık	Basıklık
Buss-Perry Saldırganlık leği	397	45	137	95,90	18,81	-,350	-,751
Narsist Kişilik Envanteri	397	17	32	24,90	4,22	-,053	-1,116

Verilerin normallik testi uygulanmış ve verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Normal dağılım gösteren değişkenlerde parametrik test yöntemleri kullanılmıştır. Bağımsız iki grup arasında t-test, ikiden fazla grup bulunan değişkenlerde One Way ANOVA testi yapılmış olup, farklılık tespit edilmesi durumunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Korelasyon katsayıları, 0,70- 1,00 arası yüksek; 0,70-0,30 arası orta; 0,30-0,00 arası ise düşük düzeyde ilişki olarak değerlendirmeye alınmıştır (Büyüköztürk, 2018). İlişkinin yönü ve etkisinin tespiti için basit doğrusal regresyon testi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ ve $p<0,01$ olarak belirlenmiştir.

4.BULGULAR

Tablo 4.1. Çalışmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler.

Değişken	Grup	n	Yüzde (%)
Yaş	18-20	154	38,8
	21-23	87	21,9
	24-26	82	20,7
	27 ve Üzeri	74	18,6
Eğitim Durumu	Lise	169	42,6
	Önlisans	80	20,2
	Lisans	105	26,4
	Lisansüstü	43	10,8
Dövüş Sporü ile İlgilenme Süreleri	1-3	143	36
	4-6	99	24,9
	7-9	74	18,6
	10 Yıl ve Üzeri	81	20,4
Derece Alma Durumu	Aldı	156	39,3
	Almadı	241	60,7
Branş	Taekwondo	130	32,7
	Kickboks	103	25,9
	Muaythai	85	21,5
	Boks	79	19,9
	Toplam	397	100

Tablo 4.1’ de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Tabloda yer alan bilgiler incelendiğinde; en fazla katılımcı sayısının 18-20 yaş grubunda (%38,8) olduğu, en düşük katılımcıya sahip grubun ise 27 yaş ve üzeri (%18,6) bireylerden oluştuğu gözlemlenmektedir. Eğitim durumu söz konusu olduğunda katılımcıların çoğunluk (%42,6) kısmının lise mezunu olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcıların %10,8’lik kısmının lisansüstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların dövüş sporu ile ilgilenme süreleri incelendiğinde; büyük çoğunluğun (%36) 1-3 yıldır herhangi bir dövüş sporu ile ilgilendiğini söyleyebiliriz. Yine Katılımcıların %20’sinin 10 yıldan fazla süredir dövüş sporu ile ilgilendiği gözlemlenmektedir. Katılımcılara ilgilendiği dövüş sporunda ulusal veya uluslararası düzeyde bir derece alma durumu sorulduğunda %60,7’ sinin derece almadığını belirttiği gözlemlenmiştir. En yüksek katılımcı sayısı Taekwondo (%32,7) branşını yapan sporculardan oluşmaktadır.

Tablo 4.2. Çalışmaya katılanların narsisizm düzeyi ile saldırganlık düzeylerinin ilişkisi.

Korelasyon (r)					
	Saldırganlık	Öfke	Fiziksel Saldırganlık	Düşmanlık	Sözel Saldırganlık
Narsist Kişilik Envanteri	,629**	,523**	,613**	,425**	,576**
Otorite	,497**	,453**	,478**	,314**	,445**
Kendine Yeterlilik	,391**	,300**	,400**	,227**	,417**
Üstünlük	,460**	,333**	,464**	,321**	,448**
Teşhircilik	,389**	,370**	,348**	,271**	,337**
Sömürücülük	,465**	,390**	,445**	,317**	,433**
Hak İddia Etme	,548**	,461**	,539**	,413**	,412**

** $p < 0,01$ Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 4.2' deki bulgular incelendiğinde, katılımcıların narsisizm düzeyi ile saldırganlık düzeyi ($r = 0,629$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Öte yandan narsisizm ile öfke ($r = 0,523$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,613$; $p < 0,01$), düşmanlık ($r = 0,425$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,576$; $p < 0,01$) alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Otorite alt boyutu ile saldırganlık ($r = 0,497$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,453$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,478$; $p < 0,01$), düşmanlık ($r = 0,314$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,445$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulgulanmıştır. Kendine yeterlilik ile saldırganlık ($r = 0,391$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,300$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,400$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,417$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde, düşmanlık ($r = 0,314$; $p < 0,01$) alt boyutu ile pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Üstünlük alt boyutu ile saldırganlık ($r = 0,460$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,333$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,464$; $p < 0,01$), düşmanlık ($r = 0,321$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,448$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulgulanmıştır. Teşhircilik ile saldırganlık ($r = 0,389$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,370$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,348$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,337$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta

düzeyde, düşmanlık ($r = 0,271$; $p < 0,01$) alt boyutu ile pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sömürücülük alt boyutu ile saldırganlık ($r = 0,465$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,390$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,445$; $p < 0,01$), düşmanlık ($r = 0,317$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,433$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Hak iddia etme alt boyutu ile saldırganlık ($r = 0,548$; $p < 0,01$), öfke ($r = 0,461$; $p < 0,01$), fiziksel saldırganlık ($r = 0,539$; $p < 0,01$), düşmanlık ($r = 0,413$; $p < 0,01$) ve sözel saldırganlık ($r = 0,412$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 4.3. Çalışmaya katılanların narsisizm düzeylerinin, saldırganlık düzeyine etkisi.

Değişken	Narsisizm Düzeyi				
	R ²	f	p	β	t
Saldırganlık Düzeyi	,396	258,84	0,00	2,801	16,089

***p < 0,01 Basit Doğrusal Regresyon Analizi*

Tablo 4.3 incelendiğinde, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeylerini istatistiki olarak anlamlı düzeyde etkilediği tespit edilmiştir ($p < 0,01$). Dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin artışı, saldırganlık düzeylerinin artışı etkilemektedir. Ayrıca narsisizm düzeyi, saldırganlık düzeyinin %39,6'sını açıklamaktadır.

Tablo 4.4. Çalışmaya katılanların narsisizm düzeylerinin, derece alma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

	Derece Alma Durumu	n	$\bar{x} \pm Ss$	t	p
Narsisizm Toplam Puan	Aldı	156	25,46±4,26	2,104	,036
	Almadı	241	24,55±4,17		
Otorite	Aldı	156	3,26±,813	1,890	,059
	Almadı	241	3,11±,806		
Kendine Yeterlilik	Aldı	156	4,69±1,05	2,170	,031
	Almadı	241	4,46±1,04		
Üstünlük	Aldı	156	4,52±1,12	,276	,783
	Almadı	241	4,49±1,12		
Teşhircilik	Aldı	156	5,12±,892	1,031	,303
	Almadı	241	5,02±,963		
Sömürücülük	Aldı	156	4,85±1,06	2,148	,032
	Almadı	241	4,61±1,10		
Hak İddia Etme	Aldı	156	2,98±,830	1,733	,084
	Almadı	241	2,83±,819		

P<0,05 Independent Samples T-Test

Tablo 4.4' te araştırmaya katılım sağlamış dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin, derece alma durumu ile karşılaştırılması yapılmıştır. Uygulanan test sonuçlarına ($t=2,104$) göre; derece alan dövüş sporcularının ($X = 25,46$), derece almayan dövüş sporcularına ($X = 24,55$) göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek düzeyde narsisizme sahip olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların narsisizm alt boyutları derece alma durumu açısından incelendiğinde, derece alan sporcuların ($X = 4,69$), derece almayan sporculara ($X = 4,46$) göre anlamlı ve daha yüksek düzeyde kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sömürücülük alt boyutu incelendiğinde ise, derece alan sporcuların ($X = 4,85$), almayan sporculara ($X = 4,61$) oranla anlamlı ve daha yüksek düzeyde sömürücülük düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Öte yandan katılımcıların otorite, üstünlük, teşhircilik ve hak iddia etme alt boyutları derece alma durumları açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgulanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.5. Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, derece alma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

	Derece Alma Durumu	n	x±Ss	t	p
Saldırganlık Toplam Puan	Aldı	156	98,55±17,55	2,317	,011
	Almadı	241	94,19±19,42		
Öfke	Aldı	156	23,78±5,15	2,345	,010
	Almadı	241	22,47±5,60		
Fiziksel Saldırganlık	Aldı	156	29,48±7,04	1,883	,030
	Almadı	241	28,03±7,74		
Düşmanlık	Aldı	156	27,98±5,19	1,525	,064
	Almadı	241	27,12±5,95		
Sözel Saldırganlık	Aldı	156	17,30±3,36	2,120	,017
	Almadı	241	16,55±3,45		

P<0,05 Independent Samples T-Test

Tablo 4.5' te araştırmaya katılım sağlamış dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerinin, derece alma durumu ile karşılaştırılması yapılmıştır. Uygulanan test sonuçlarına ($t=2,317$) göre; derece alan dövüş sporcularının ($X = 98,55$), derece almayan dövüş sporcularına ($X = 94,19$) göre istatistiki olarak anlamlı ve daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Öte yandan saldırganlık düzeyi alt boyutlarından aldıkları toplam puanların, derece alma durumları ile karşılaştırılması yapılmıştır. Uygulanan test sonucunda öfke alt boyutu toplam puanlara bakıldığında; derece alan dövüş sporcularının ($X = 23,78$), derece almayan dövüş sporcularına ($X = 22,47$) göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek öfke düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların fiziksel saldırganlık düzeyleri incelendiğinde derece alan dövüş sporcularının ($X = 29,48$), derece almayan dövüş sporcularına ($X = 28,03$) göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Ayrıca düşmanlık alt boyutu incelendiğinde dereceye girmiş dövüş sporcuları ($X = 27,98$) ile dereceye girmemiş dövüş sporcuları ($X = 27,12$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Öte yandan sözel saldırganlık alt boyutu incelendiğinde derece alan dövüş sporcularının ($X = 17,30$), derece almayan dövüş sporcularına ($X = 16,55$) göre istatistiki olarak anlamlı ve daha yüksek düzeyde sözel saldırganlık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.6. Çalışmaya katılanların narsist kişilik envanterinden aldıkları puanın, yaş değişkeni açısından karşılaştırması.

	Yaş	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Narsisizm Düzevi	18-20 (1)	154	24,34±3,72	37,300	,000	3>4,1; 2>4,1; 1>4
	21-23 (2)	87	26,67±3,97			
	24-26 (3)	82	27,13±3,87			
	27 ve üzeri (4)	74	21,54±3,11			
Otorite	18-20 (1)	154	3,03±,795	17,928	,000	3>4,1; 2>4,1;
	21-23 (2)	87	3,42±,756			
	24-26 (3)	82	3,53±,670			
	27 ve üzeri (4)	74	2,77±,803			
Kendine Yeterlilik	18-20 (1)	154	4,30±1,03	20,402	,000	3>4,1; 2>4,1
	21-23 (2)	87	4,94±,992			
	24-26 (3)	82	5,04±,967			
	27 ve üzeri (4)	74	4,08±,872			
Üstünlük	18-20 (1)	154	4,42±1,10	16,276	,000	2>4,1; 3>4,1
	21-23 (2)	87	4,87±1,07			
	24-26 (3)	82	4,86±1,09			
	27 ve üzeri (4)	74	3,85±,916			
Teşhircilik	18-20 (1)	154	5,12±,919	10,742	,000	3>4; 2>4; 1>4
	21-23 (2)	87	5,14±,921			
	24-26 (3)	82	5,32±,847			
	27 ve üzeri (4)	74	4,55±,908			
Sömürücülük	18-20 (1)	154	4,66±1,09	22,675	,000	3>4,1; 2>4,1; 1>4
	21-23 (2)	87	5,06±,974			
	24-26 (3)	82	5,12±,934			
	27 ve üzeri (4)	74	3,93±,969			
Hak İddia Etme	18-20 (1)	154	2,78±,800	24,164	,000	3>4,1; 2>4,1; 1>4
	21-23 (2)	87	3,21±,813			
	24-26 (3)	82	3,23±,758			
	27 ve üzeri (4)	74	2,35±,606			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.6 incelendiğinde, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir (F = 37,300; p<0,01). Bu farkı oluşturan yaş grubunun hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda 24-26 yaş (X = 27,13) aralığındaki dövüş sporcularının, 27 yaş ve üzerindeki (X = 21,54) ve 18-20 yaş (X = 24,34) aralığındaki dövüş sporcularına oranla daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan 21-23 yaş (X = 26,67) aralığındaki dövüş sporcularının, 27 yaş ve üzerindeki (X = 21,54) ve 18-20 yaş (X = 24,34) aralığındaki dövüş sporcularına göre daha yüksek toplam puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine 18-20 yaş (X = 24,34) aralığındaki dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin 27 yaş ve üzerindeki (X = 21,54) dövüş sporcularından daha

yüksek olduğu saptanmıştır. Katılımcıların otorite düzeylerinin yaş değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 17,928$; $p < 0,01$). 24-26 yaş grubu ($X = 3,53$), 18-20 ($X = 3,03$) ve 27 yaş üzeri ($X = 2,77$) bireylere göre daha yüksek otorite düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Kendine yeterlilik alt boyutu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 20,402$; $p < 0,01$). Bu farka göre 24-26 yaş grubu ($X = 5,04$), 18-20 ($X = 4,30$) ve 27 yaş üzeri ($X = 4,08$) bireylere göre daha yüksek kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Üstünlük alt boyutuna bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F = 16,276$; $p < 0,01$). Bu farkın hangi gruplar açısından oluştuğuna bakıldığında 24-26 yaş grubu ($X = 4,86$), 18-20 ($X = 4,42$) ve 27 yaş üzeri ($X = 3,85$) bireylere göre daha yüksek üstünlük düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan tablo incelendiğinde bireylerin teşhircilik düzeylerinin yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 10,742$; $p < 0,01$). 27 yaş ve üzeri katılımcıların ($X = 4,55$), 24-26 ($X = 5,32$), 21-23 ($X = 5,14$) ve 18-20 yaş grubuna ($X = 5,12$) göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha düşük düzeyde teşhircilik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların sömürücülük düzeyleri yaş değişkeni açısından incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 22,675$; $p < 0,01$). 24-26 yaş grubunun ($X = 5,12$), 27 ve üzeri ($X = 3,93$) ve 18-20 yaş grubuna ($X = 4,66$) göre; 21-23 yaş grubunun ($X = 5,06$), 27 yaş ve üzeri ($X = 3,93$) ve 18-20 yaş grubuna ($X = 4,66$) göre ve 18-20 yaş grubunun ($X = 4,66$) 27 yaş ve üzeri gruba ($X = 3,93$) göre daha yüksek sömürücülük düzeyine sahip olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 4.7. Çalışmaya katılanların narsist kişilik envanterinden aldıkları puanın, eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması.

	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Narsisizm Düzeyi	Lise (1)	169	23,43±3,50	21,241	,000	4>3,1; 2>3,1
	Önlisans (2)	80	27,07±4,07			
	Lisans (3)	105	24,67±4,30			
	Lisansüstü (4)	43	27,25±4,30			

Tablo 4.7. (devam) Çalışmaya katılanların narsist kişilik envanterinden aldıkları puanın, eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması.

Otorite	Lise (1)	169	2,90±,788	14,075	,000	4>1; 2>1, 3>1
	Önlisans (2)	80	3,43±,760			
	Lisans (3)	105	3,23±,778			
	Lisansüstü (4)	43	3,58±,731			
Kendine Yeterlilik	Lise (1)	169	4,19±,952	21,050	,000	2>3,1; 4>3,1
	Önlisans (2)	80	5,13±,937			
	Lisans (3)	105	4,48±1,07			
	Lisansüstü (4)	43	5,06±,935			
Üstünlük	Lise (1)	169	4,24±1,04	8,300	,000	4>1; 2>1
	Önlisans (2)	80	4,81±1,09			
	Lisans (3)	105	4,49±1,16			
	Lisansüstü (4)	43	5,00±1,09			
Teşhircilik	Lise (1)	169	4,92±,967	4,013	,008	2>1
	Önlisans (2)	80	5,32±,791			
	Lisans (3)	105	5,01±,960			
	Lisansüstü (4)	43	5,25±,902			
Sömürücülük	Lise (1)	169	4,51±1,09	7,946	,000	4>3,1; 2>3,1
	Önlisans (2)	80	5,05±1,00			
	Lisans (3)	105	4,58±1,09			
	Lisansüstü (4)	43	5,18±1,00			
Hak İddia Etme	Lise (1)	169	2,64±,750	14,979	,000	2>3,1; 4>1
	Önlisans (2)	80	3,31±,772			
	Lisans (3)	105	2,85±,836			
	Lisansüstü (4)	74	3,16±,814			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.7' ye göre dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri, eğitim düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir ($F = 21,241$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda lisansüstü ($X = 27,25$) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının, lisans ($X = 24,67$) ve lise ($X = 23,43$) düzeyinde eğitim görmüş dövüş sporcularına göre daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca Önlisans ($X = 27,07$) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının, lisans ($X = 24,67$) ve lise ($X = 23,43$) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularına oranla daha yüksek toplam narsisizm puanına sahip olduğu

gözlemlenmiştir. Katılımcıların otorite düzeyleri eğitim düzeyleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark bulgulanmıştır ($F = 14,075$; $p < 0,01$). Farkı oluşturan gruplar incelendiğinde lise düzeyindeki bireylerin ($X = 2,90$), lisansüstü ($X = 3,58$), lisans ($X = 3,23$) ve önlisans ($X = 3,43$) düzeyindeki bireylere göre daha düşük düzeyde otorite düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Kendine yeterlilik alt boyutu incelendiğinde eğitim düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($F = 21,050$; $p < 0,01$). Önlisans düzeyindeki ($X = 5,13$) bireylerin, lisans ($X = 4,48$) ve lise ($X = 4,19$) düzeyindeki bireylere göre; lisansüstü düzeyindeki ($X = 5,06$) bireylerin, lisans ($X = 4,48$) ve lise ($X = 4,19$) düzeyindeki bireylere göre daha yüksek kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin üstünlük düzeyleri eğitim düzeyleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 8,300$; $p < 0,01$). Lise düzeyindeki ($X = 4,24$) bireylerin, lisansüstü ($X = 5,00$) ve önlisans ($X = 4,81$) düzeyindeki bireylere göre daha düşük üstünlük düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin teşhircilik düzeyleri eğitim durumları açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 4,013$; $p < 0,01$). Önlisans düzeyindeki ($X = 5,32$) bireylerin, lise düzeyindeki ($X = 4,92$) bireylere göre daha yüksek teşhircilik düzeyine sahip olduğu bulgulanmıştır. Bireylerin sömürücülük düzeyleri eğitim durumları açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 7,946$; $p < 0,01$). Lisansüstü düzeyindekilerin ($X = 5,18$), lisans ($X = 4,58$) ve lise ($X = 4,51$) düzeyindekilere; önlisans düzeyindekilerin ($X = 5,05$), lisans ($X = 4,58$) ve lise ($X = 4,51$) düzeyindekilere göre daha yüksek düzeyde sömürücülük düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin hak iddia etme düzeyleri, eğitim düzeyleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 14,979$; $p < 0,01$). Önlisans ($X = 3,31$) düzeyindekilerin, lisans ($X = 2,85$) ve lise ($X = 2,64$) düzeyindekilere; lisansüstü düzeyindekilerin ($X = 3,16$), lise ($X = 2,85$) düzeyindekilere göre daha yüksek hak iddia etme düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.8. Çalışmaya katılanların narsist kişilik envanterinden aldıkları puanın, dövüş sporu ile ilgilenme süresi açısından karşılaştırılması.

	Dövüş Sporu ile İlgilenme Süresi	n	x±Ss	f	p	Anlamlılık
Narsisizm Düzeyi	1-3 Yıl (1)	143	25,62±4,24	15,924	,000	1>4; 2>4; 3>4
	4-6 Yıl (2)	99	25,80±4,16			
	7-9 Yıl (3)	74	25,29±3,93			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	22,18±3,39			
Otorite	1-3 Yıl (1)	143	3,22±,817	3,245	,022	1>4; 2>4
	4-6 Yıl (2)	99	3,24±,821			
	7-9 Yıl (3)	74	3,25±,722			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	2,92±,833			
Kendine Yeterlilik	1-3 Yıl (1)	143	4,58±1,11	5,462	,001	3>4; 1>4; 2>4
	4-6 Yıl (2)	99	4,70±1,05			
	7-9 Yıl (3)	74	4,74±1,02			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	4,16±,872			
Üstünlük	1-3 Yıl (1)	143	4,70±1,05	13,782	,000	2>4; 3>4; 1>4
	4-6 Yıl (2)	99	4,74±1,13			
	7-9 Yıl (3)	74	4,52±1,08			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	3,83±1,00			
Teşhircilik	1-3 Yıl (1)	143	5,22±,907	5,398	,001	1>4; 2>4
	4-6 Yıl (2)	99	5,11±,935			
	7-9 Yıl (3)	74	5,09±,924			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	4,71±,925			
Sömürücülük	1-3 Yıl (1)	143	4,83±1,07	11,523	,000	1>4; 2>4; 3>4
	4-6 Yıl (2)	99	4,96±1,09			
	7-9 Yıl (3)	74	4,79±1,02			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	4,11±1,00			
Hak İddia Etme	1-3 Yıl (1)	143	3,06±,824	12,308	,000	1>4; 2>4, 3>4
	4-6 Yıl (2)	99	3,03±,850			
	7-9 Yıl (3)	74	2,87±,793			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	2,43±,650			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.8 göz önüne alındığında dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri, dövüş sporu ile ilgilenme süresi değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir (F = 15,924; p<0,01). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda 1-3 yıl (X = 25,62) arası, 4-6 yıl (X = 25,80) arası ve 7-9 yıl (X = 25,29) arası dövüş sporu ile ilgilenmiş katılımcıların, dövüş sporu ile 10 yıl ve üzeri (X = 22,18) ilgilenmiş katılımcılara göre daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin otorite düzeyleri spor ile ilgilenme süreleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir (F = 3,245; p<0,05). 10 ve üzeri yıldır (X = 2,92) dövüş sporu yapanların, 1-3 yıl (X = 3,22) ve 4-

6 yıldır ($X = 3,24$) dövüş sporu yapanlara göre daha düşük düzeyde otorite düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin kendine yeterlilik düzeyleri incelendiğinde dövüş sporu yapma yılı açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 5,462$; $p < 0,01$). 10 ve üzeri yıldır ($X = 4,16$) dövüş sporu yapanların, 1-3 yıl ($X = 4,58$), 4-6 yıl ($X = 4,70$) ve 7-9 yıldır ($X = 4,74$) dövüş sporu ile ilgilenenlere göre daha düşük düzeyde kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin üstünlük düzeyleri incelendiğinde dövüş sporu ile ilgilenme sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgulanmıştır ($F = 13,782$; $p < 0,01$). 10 yıl ve üzeri süredir ($X = 3,83$) dövüş sporu ile ilgilenenlerin, 1-3 yıl ($X = 4,70$), 4-6 yıl ($X = 4,74$) ve 7-9 yıldır ($X = 4,52$) dövüş sporu ile ilgilenenlere göre daha düşük düzeyde üstünlük düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin teşhircilik düzeyleri incelendiğinde dövüş sporu ile ilgilenme düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir ($F = 5,398$; $p < 0,01$). 10 yıl ve üzeri ($X = 4,71$) süredir dövüş sporu ile ilgilenenlerin, 1-3 yıl ($X = 5,22$) ve 4-6 yıldır ($X = 5,11$) ilgilenenlere oranla daha düşük düzeyde teşhircilik düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin sömürücülük düzeyleri incelendiğinde dövüş sporu ile ilgilenme süreleri açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 11,523$; $p < 0,01$). 10 yıl ve üzeri süredir ($X = 4,11$) dövüş sporu ile ilgilenenlerin, 1-3 yıl ($X = 4,83$), 4-6 yıl ($X = 4,96$) ve 7-9 yıldır ($X = 4,79$) dövüş sporu ile ilgilenenlere göre daha düşük düzeyde sömürücülük düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin hak iddia etme düzeyleri dövüş sporu ile ilgilenme süreleri açısından değerlendirilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 12,308$; $p < 0,01$). 10 yıl ve üzeri süredir ($X = 2,43$) dövüş sporu ile ilgilenenlerin, 1-3 yıl ($X = 3,06$), 4-6 yıl ($X = 3,03$) ve 7-9 yıldır ($X = 2,87$) dövüş sporu ile ilgilenenlere göre daha düşük düzeyde hak iddia etme düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.9 Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, yaş değişkeni açısından karşılaştırılması.

	Yaş	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Saldırganlık Düzeyi	18-20 (1)	154	97,33±17,01	32,192	,000	2>1,4; 3>4; 1>4
	21-23 (2)	87	103,65±17,62			
	24-26 (3)	82	100,08±16,60			
	27 ve üzeri (4)	74	79,18±16,19			
Öfke	18-20 (1)	154	23,55±5,26	21,016	,000	2>4; 3>4; 1>4
	21-23 (2)	87	24,78±4,89			
	24-26 (3)	82	23,73±4,74			
	27 ve üzeri (4)	74	18,86±5,30			
Fiziksel Saldırganlık	18-20 (1)	154	28,81±7,41	21,584	,000	2>1,4; 3>4; 1>4
	21-23 (2)	87	31,28±6,65			
	24-26 (3)	82	30,34±6,61			
	27 ve üzeri (4)	74	23,08±6,69			
Düşmanlık	18-20 (1)	154	28,24±5,02	27,331	,000	2>4; 3>4; 1>4
	21-23 (2)	87	29,39±5,04			
	24-26 (3)	82	28,31±5,18			
	27 ve üzeri (4)	74	22,63±5,64			
Sözel Saldırganlık	18-20 (1)	154	16,71±3,36	18,951	,000	2>1,4; 3>4; 1>4
	21-23 (2)	87	18,19±3,17			
	24-26 (3)	82	17,69±2,89			
	27 ve üzeri (4)	74	14,60±3,33			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.9' a göre, dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerinin, yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 32,192$; $p<0,01$). Bu farkı hangi yaş grubunun oluşturduğunun tespiti amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda 21-23 yaş ($X = 103,65$) aralığındaki dövüş sporcularının, 18-20 yaş ($X = 97,33$) ve 27 yaş ve üzeri ($X = 79,18$) dövüş sporcularına oranla daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca 24-26 yaş ($X = 100,08$) aralığındaki dövüş sporcularının, 27 yaş ve üzerindeki ($X = 79,18$) dövüş sporcularına oranla daha yüksek saldırganlık toplam puanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Yine 18-20 yaş ($X = 97,33$) aralığındaki dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerinin 27 yaş ve üzerindeki ($X = 79,18$) dövüş sporcularından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfke düzeyleri yaş değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 21,016$; $p<0,01$). 27 ve üzeri ($X = 18,86$) yaşındaki bireylerin, 18-20 yaş ($X = 23,55$), 21-23 yaş ($X = 24,78$) ve 24-26 yaş ($X = 23,73$) grubundaki bireylere oranla daha düşük düzeyde öfke düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan bireylerin fiziksel saldırganlık düzeyleri yaş değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak

anlamli düzeyde fark tespit edilmiştir (F = 21,584; p<0,01). 21-23 yaşındakilerin (X = 31,28), 18-20 (X = 28,81) ve 27 ve üzeri yaş (X = 23,08) grubundakilere göre daha yüksek fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca 27 yaş ve üzeri bireylerin (X = 23,08), 24-26 yaş (X = 30,34) ve 18-20 yaş (X = 28,81) grubundaki bireylere göre daha düşük düzeyde fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan bireylerin düşmanlık düzeyleri yaş değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir (F = 27,331; p<0,01). 27 yaş üzerindeki (X = 22,63) bireylerin 18-20 yaş (X = 28,24), 21-23 yaş (X = 29,39) ve 24-26 yaş (X = 28,31) grubundaki bireylere göre daha düşük düşmanlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin sözel saldırganlık düzeyleri yaş değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F = 18,951; p<0,01). 21-23 yaşındakilerin (X = 18,19), 18-20 (X = 16,71) ve 27 ve üzeri yaş (X = 14,60) grubundakilere göre daha yüksek sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca 27 yaş ve üzeri bireylerin (X = 14,60), 24-26 yaş (X = 17,69) ve 18-20 yaş (X = 16,71) grubundaki bireylere göre daha düşük düzeyde sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10 Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.

	Eğitim Düzeyi	n	x±Ss	f	p	Anlamlılık
Saldırganlık Düzeyi	Lise (1)	169	92,37±18,56	7,974	,000	2>1,3; 4>1
	Önlisans (2)	80	103,32±15,08			
	Lisans (3)	105	93,85±19,56			
	Lisansüstü (4)	43	100,95±19,77			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.10. (devam) Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.

Öfke	Lise (1)	169	22,16±5,56	4,807	,003	2>1,3
	Önlisans (2)	80	24,75±4,62			
	Lisans (3)	105	22,58±5,58			
	Lisansüstü (4)	43	23,93±5,47			
Fiziksel Saldırganlık	Lise (1)	169	27,24±7,65	6,901	,000	2>1,3; 4>1
	Önlisans (2)	80	31,26±6,50			
	Lisans (3)	105	27,91±7,50			
	Lisansüstü (4)	43	30,67±6,93			
Düşmanlık	Lise (1)	169	26,97±5,67	4,133	,007	2>1,3
	Önlisans (2)	80	29,00±4,46			
	Lisans (3)	105	26,59±6,10			
	Lisansüstü (4)	43	28,27±5,97			
Sözel Saldırganlık	Lise (1)	169	15,98±3,32	9,550	,000	2>1,3; 4>1
	Önlisans (2)	80	18,11±2,77			
	Lisans (3)	105	16,77±3,57			
	Lisansüstü (4)	43	18,06±3,71			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.10 incelendiğinde dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, eğitim düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F = 7,974; p<0,01). Hangi eğitim düzeyinin bu farkı oluşturduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda Önlisans (X = 103,32) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının, lise (X = 92,37) ve lisans (X = 93,85) düzeyinde eğitim görmüş dövüş sporcularına göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca lisansüstü (X = 100,95) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının, lise (X = 92,37) düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularına oranla daha yüksek toplam saldırganlık puanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin öfke düzeyleri eğitim düzeyleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir (F = 4,807; p<0,01). Önlisans (X = 24,75) düzeyindeki bireylerin, lise (X = 22,16) ve lisans (X = 22,58) düzeyindekilere göre daha yüksek öfke düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin fiziksel saldırganlık düzeyleri, eğitim düzeyleri açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir (F = 6,901; p<0,01). Önlisans

($X = 31,26$) düzeyindeki bireylerin, lise ($X = 27,24$) ve lisans ($X = 27,91$) düzeyindekilere, lisansüstü ($X = 30,67$) düzeyindeki bireylerin, lise ($X = 27,24$) düzeyindeki bireylere oranla daha yüksek fiziksel saldırganlığa sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin düşmanlık düzeyleri yaş değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 4,133$; $p < 0,01$). Önlisans düzeyindeki ($X = 29,00$) bireylerin, lise ($X = 26,97$) ve lisans ($X = 26,59$) düzeyindeki bireylere göre daha yüksek düşmanlığa sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin sözel saldırganlık düzeyleri eğitim düzeyleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 9,550$; $p < 0,01$). Önlisans ($X = 18,11$) düzeyindeki bireylerin, lise ($X = 15,98$) ve lisans ($X = 19,77$) düzeyindeki bireylere; lisansüstü ($X = 18,06$) düzeyindeki bireylerin, lise ($X = 15,98$) düzeyindeki bireylere oranla daha yüksek sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.11. Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, dövüş sporu ile ilgilenme süresi açısından karşılaştırılması.

	Dövüş Sporuna İlgilenme Süresi	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Saldırganlık Düzeyi	1-3 Yıl (1)	143	97,99±17,63	12,37	,000	1>4; 2>4; 3>4
	4-6 Yıl (2)	99	98,41±18,23			
	7-9 Yıl (3)	74	100,31±19,97			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	85,12±16,64			
Öfke	1-3 Yıl (1)	143	23,65±5,24	7,795	,000	3>4; 1>4; 2>4
	4-6 Yıl (2)	99	23,20±5,23			
	7-9 Yıl (3)	74	24,13±5,77			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	20,50±5,14			
Fiziksel Saldırganlık	1-3 Yıl (1)	143	29,30±7,05	11,241	,000	3>4; 2>4; 1>4
	4-6 Yıl (2)	99	29,91±7,09			
	7-9 Yıl (3)	74	30,00±8,00			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	24,49±6,84			
Düşmanlık	1-3 Yıl (1)	143	28,03±7,48	8,976	,000	3>4; 2>4; 1>4
	4-6 Yıl (2)	99	28,23±5,15			
	7-9 Yıl (3)	74	28,41±5,63			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	81	24,64±5,66			

Tablo 4.11. (devam) Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, dövüş sporu ile ilgilenme süresi açısından karşılaştırılması.

	1-3 Yıl (1)	143	17,00±3,49			
Sözel	4-6 Yıl (2)	80	17,06±3,33	6,483	,000	3>4; 2>4; 1>4
Saldırganlık	7-9 Yıl (3)	105	17,75±3,58			
	10 Yıl ve Üzeri (4)	43	15,48±2,93			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.11 göz önüne alınarak dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, dövüş sporu ile ilgilenme süresi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 12,37$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda 1-3 yıl ($X = 97,99$) arası, 4-6 yıl ($X = 98,41$) arası ve 7-9 yıl ($X = 100,31$) arası dövüş sporu ile ilgilenmiş katılımcıların, dövüş sporu ile 10 yıl ve üzeri ($X = 85,12$) ilgilenmiş katılımcılara göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öfke düzeyleri dövüş sporu ile ilgilenme süreleri açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 7,795$; $p < 0,01$). 10 yılın üzerinde ($X = 20,50$) dövüş sporcusu olan bireylerin, 1-3 yıl ($X = 23,65$), 4-6 yıl ($X = 23,20$) ve 7-9 yıldır ($X = 24,13$) dövüş sporcusu olanlara göre daha düşük öfke düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin fiziksel saldırganlık düzeyleri sporla uğraşma yılı açısından değerlendirilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 11,241$; $p < 0,01$). 10 yılın üzerinde ($X = 24,49$) dövüş sporcusu olan bireylerin, 1-3 yıl ($X = 29,30$), 4-6 yıl ($X = 29,91$) ve 7-9 yıldır ($X = 30,00$) dövüş sporcusu olanlara göre daha düşük fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin düşmanlık düzeyleri, sporla uğraşma yılı açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($F = 8,976$; $p < 0,01$). 10 yılın üzerinde ($X = 24,64$) dövüş sporcusu olan bireylerin, 1-3 yıl ($X = 28,03$), 4-6 yıl ($X = 28,23$) ve 7-9 yıldır ($X = 28,41$) dövüş sporcusu olanlara göre daha düşük düşmanlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin sözel saldırganlık düzeyleri sporla ilgilenme süreleri açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 6,483$; $p < 0,01$). 10 yılın üzerinde ($X = 15,48$) dövüş sporcusu olan bireylerin, 1-3 yıl ($X = 17,00$), 4-6 yıl ($X = 17,06$) ve 7-9 yıldır ($X = 17,75$) dövüş sporcusu olanlara göre daha düşük sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.12. Çalışmaya katılanların saldırganlık ölçeğinden aldıkları puanın, ilgilendiği dövüş branşı açısından karşılaştırılması.

	Branş	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Saldırganlık Düzeyi	Taekwondo (1)	130	89,02±17,92	18,454	,000	4>2,1; 3>2,1
	Kickboks (2)	103	92,90±21,04			
	Muaythai (3)	85	103,68±15,89			
	Boks (4)	79	103,58±13,86			
Öfke	Taekwondo (1)	130	21,38±5,69	11,925	,000	4>2,1; 3>2,1
	Kickboks (2)	103	22,09±5,93			
	Muaythai (3)	85	24,47±4,52			
	Boks (4)	79	25,18±4,12			
Fiziksel Saldırganlık	Taekwondo (1)	130	25,49±7,46	18,130	,000	4>2,1; 3>2,1; 2>1
	Kickboks (2)	103	27,91±8,06			
	Muaythai (3)	85	31,71±6,10			
	Boks (4)	79	31,27±5,69			
Düşmanlık	Taekwondo (1)	130	26,26±7,46	10,452	,000	4>2,1; 3>2,1;
	Kickboks (2)	103	26,10±8,06			
	Muaythai (3)	85	29,71±6,10			
	Boks (4)	79	28,77±5,69			
Sözel Saldırganlık	Taekwondo (1)	130	15,87±7,46	12,937	,000	4>2,1; 3>2,1;
	Kickboks (2)	103	16,16±8,06			
	Muaythai (3)	85	17,77±6,10			
	Boks (4)	79	18,34±5,69			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.12 göz önüne alınarak dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, dövüş branşı değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($F = 18,454$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 103,58$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 92,90$) ve taekwondo ($X = 89,02$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 103,68$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 92,90$) ve taekwondo ($X = 89,02$) ile ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin öfke düzeyleri dövüş branşı değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 11,925$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 25,18$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 22,09$) ve taekwondo ($X = 21,38$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 24,47$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 22,09$) ve taekwondo ($X = 21,38$) ile ilgilenen katılımcılara göre daha öfke düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin fiziksel saldırganlık düzeyleri, dövüş branşı değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık

gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 18,130$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 31,27$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 27,91$) ve taekwondo ($X = 25,49$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 31,71$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 27,91$) ve taekwondo ($X = 25,49$) ile ilgilenen katılımcılara göre ve kickboks ($X = 27,91$) ile ilgilenenlerin taekwondo ($X = 25,49$) branşı ile ilgilenenlere göre daha yüksek fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin düşmanlık düzeyleri, dövüş branşı değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 10,452$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 28,77$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 26,10$) ve taekwondo ($X = 26,26$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 29,71$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 26,10$) ve taekwondo ($X = 26,26$) ile ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek düşmanlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin sözel saldırganlık düzeyleri, dövüş branşı değişkeni açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F = 12,937$; $p < 0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 18,34$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 16,16$) ve taekwondo ($X = 15,87$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 17,77$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 16,16$) ve taekwondo ($X = 15,87$) ile ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.13. Çalışmaya katılanların narsisizm ölçeğinden aldıkları toplam puanın, ilgilendiği dövüş branşı açısından karşılaştırılması.

	Branş	n	$\bar{x} \pm Ss$	f	p	Anlamlılık
Narsisizm Düzeyi	Taekwondo (1)	130	22,63±3,50	26,978	,000	4>2,1; 3>2,1; 2>1
	Kickboks (2)	103	24,90±4,58			
	Muaythai (3)	85	26,57±3,64			
	Boks (4)	79	26,86±3,61			
Otorite	Taekwondo (1)	130	2,90±,795	10,567	,000	4>1,2; 3>1; 2>1
	Kickboks (2)	103	3,17±,833			
	Muaythai (3)	85	3,28±,780			
	Boks (4)	79	3,50±,695			

Tablo 4.13. (devam) Çalışmaya katılanların narsisizm ölçeğinden aldıkları toplam puanın, ilgilendiği dövüş branşı açısından karşılaştırılması.

Kendine Yeterlilik	Taekwondo (1)	130	4,06±,908	17,190	,000	4>1; 3>1; 2>1
	Kickboks (2)	103	4,63±1,05			
	Muaythai (3)	85	4,83±,974			
	Boks (4)	79	4,96±1,06			
Üstünlük	Taekwondo (1)	130	3,97±1,05	19,198	,000	4>1; 3>1; 2>1
	Kickboks (2)	103	4,52±1,14			
	Muaythai (3)	85	4,91±1,00			
	Boks (4)	79	4,91±,976			
Teşhircilik	Taekwondo (1)	130	4,94±,865	4,515	,004	3>1,2
	Kickboks (2)	103	4,90±1,13			
	Muaythai (3)	85	5,30±,859			
	Boks (4)	79	5,22±,767			
Sömürücülük	Taekwondo (1)	130	4,28±1,03	11,857	,000	3>1; 4>1; 2>1
	Kickboks (2)	103	4,76±1,15			
	Muaythai (3)	85	5,02±,975			
	Boks (4)	79	5,01±1,01			
Hak İddia Etme	Taekwondo (1)	130	2,46±,672	24,329	,000	4>1,2; 3>1,2; 2>1
	Kickboks (2)	103	2,90±,846			
	Muaythai (3)	85	3,21±,757			
	Boks (4)	79	3,24±,787			

P<0,01 One Way Anova Analizi

Tablo 4.13' e göre dövüş sporcularının narsisizm düzeyleri, dövüş branşı değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($F = 26,978$; $p<0,01$). Bu farkı oluşturan değişkenin hangisi olduğunu tespit etmek amacı ile Tukey testi uygulanmıştır. Test sonucunda boks ($X = 26,86$) branşı ile ilgilenenlerin, kickboks ($X = 24,90$) ve taekwondo ($X = 22,63$) branşı ile ilgilenenlere göre; Muaythai ($X = 26,57$) branşı ile ilgilenenlerin kickboks ($X = 24,90$) ve taekwondo ($X = 22,63$) ile ilgilenen katılımcılara göre ve kickboks ($X = 24,90$) ile ilgilenenlerin taekwondo ($X = 22,63$) branşı ile ilgilenenlere göre daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin otorite düzeyleri branşları açısından değerlendirilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulgulanmıştır ($F = 10,567$; $p<0,01$). Boks sporcularının ($X = 3,50$), taekwondo ($X = 2,90$) ve kickboks ($X = 3,17$) sporcularına göre daha yüksek otorite düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan taekwondo ($X = 2,90$) sporcularının, muaythai ($X = 3,28$) ve kickboks ($X = 3,17$) sporcularından daha düşük düzeyde otorite düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin kendine yeterlilik düzeyleri, branşları açısından değerlendirilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F =$

17,910; $p < 0,01$). Taekwondo ($X = 4,06$) sporcularının, boks ($X = 4,96$), muaythai ($X = 4,83$) ve kickboks ($X = 4,63$) sporcularına göre daha düşük kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin üstünlük düzeyleri branşları açısından incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 19,198$; $p < 0,01$). Taekwondo ($X = 3,97$) sporcularının, boks ($X = 4,91$), muaythai ($X = 4,91$) ve kickboks ($X = 4,52$) sporcularına göre daha düşük üstünlük düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin sömürücülük düzeyleri incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($F = 11,857$; $p < 0,01$). Taekwondo ($X = 4,28$) sporcularının, boks ($X = 5,01$), muaythai ($X = 5,02$) ve kickboks ($X = 4,76$) sporcularına göre daha düşük sömürücülük düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bireylerin hak iddia etme düzeyleri incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir ($F = 24,329$; $p < 0,01$). Boks ($X = 3,24$) sporcularının, taekwondo ($X = 2,46$), ve kickboks ($X = 2,90$) sporcularına; muaythai ($X = 3,21$) sporcularının, kickboks ($X = 2,90$) ve taekwondo ($X = 2,46$) sporcularına ve kickboks ($X = 2,90$) sporcularının taekwondo ($X = 2,46$) sporcularına göre daha yüksek hak iddia etme düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

5.TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde literatürde bulunan narsisizm ve saldırganlık ilişkisinin incelendiği benzer çalışmaların bulguları ile bu araştırmanın bulguları arasında bir karşılaştırma yapılması amaçlanmıştır.

Yapılan araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak 397 dövüş sporcusu dahil edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri (Tablo 4.1) incelendiğinde, en fazla katılımcı sayısının %38,8 ile 18-20 yaş grubunda yer aldığı gözlemlenmiştir. Doğan ve ark. (2024) tarafından yapılan çalışmada ise gruplandırma 18-25 yaş aralığı olarak belirlenmiş ve dövüş sporcularının %56,6'sının bu yaş grubuna dahil olduğu tespit edilmiştir. Gürer ve Karakuzulu (2023) da benzer şekilde, katılımcıların çoğunluğunun (%40) 19-21 yaş aralığında olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Eğitim durumu açısından katılımcıların %46'sının lise mezunu olduğu, bu oranın çoğunluğu oluşturduğuna işaret etmektedir. Gökduman ve Çankaya (2019) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların %45'inin lise mezunu veya öğrencisi olduğu görülmektedir. Ayrıca, Duyan (2021) tarafından dövüş sporcuları üzerinde yapılan araştırmada katılımcıların %44,3'ünün eğitim düzeyinin lise seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Literatürde dövüş sporu ile ilgilenen liseli ergenler üzerinde yapılmış çeşitli çalışmalar (Çelik ve ark., 2017; Yılmaz ve ark., 2024) mevcuttur. Yapılan çalışmaların ve bu çalışmanın bulgularının benzerliği göz önünde bulundurulduğunda, dövüş sporu ile ilgilenen bireylerin çoğunluğunun lise öğrencisi veya lise mezunu olduğunu söylemek mümkündür. Dövüş sporlarına olan ilginin genellikle ergenlik çağlarında arttığı dikkate alındığında, bu sonuçlar normal karşılanabilir. Katılımcıların dövüş sporu ile ilgilenme süreleri incelendiğinde ise çoğunluğun (%36) 1-3 yıldır herhangi bir dövüş sporunu aktif olarak icra ettiği gözlemlenmiştir. Gümüşay ve ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların %35,2'sinin 1 yıldır, %25,9'unun ise 2-3 yıldır dövüş sporu

(kick boks) ile ilgilendiği belirtilmiştir. Ulukan (2021) ise farklı dövüş sporları ile ilgilenen bireylerin %63,1'inin 2-3 yıldır sporun içinde olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada da literatürdeki güncel çalışmalarla benzer sonuçlar elde edilmiştir. Lise düzeyindeki sporcuların dövüş sporlarına lise çağlarında ilgi duyması göz önüne alındığında, çoğunluğun spor geçmişinin 1-3 yıl olması beklenen bir durumdur. Katılımcıların ulusal veya uluslararası düzeyde derece alma durumu araştırıldığında, dövüş sporcularının %60,7'sinin ulusal veya uluslararası düzeyde bir derece almadığı görülmüştür. Sağ (2024) tarafından yapılan çalışmada, dövüş sporcularının %60,3'ünün milli sporcu olmadığı tespit edilmiştir. Yurtiçi veya yurtdışında derece almanın milli sporcu olma şartlarından biri olduğu göz önüne alındığında, derece almayan dövüş sporcularının oranının bu şekilde yüksek olması anlaşılabilir. Atalay (2023) muaythai sporcularının %74,1'inin derece aldığını, ancak bu oranın yalnızca %20,3'ünün birincilik elde ettiğini belirtmiştir. Ancak, derece alma durumunun bu çalışmayla paralellik göstermemesi, Atalay'ın çalışmasında derece alma kriterlerini (ulusal, bölgesel veya okul sporları gibi) katılımcılara belirtmemiş olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada ise katılımcıların ulusal veya uluslararası düzeyde derece alma durumu araştırılmıştır. Bu veriler ışığında yapılan çıkarımlar, Türkiye'deki dövüş sporcularının sayısal fazlalığı ve dövüş sporlarının yüksek düzeyde mücadele içermesi nedeniyle katılımcıların çoğunluğunun dereceye girememesinin anlaşılır olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılanların narsisizm ve saldırganlık düzeyleri tespit edilmiş olup, iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda, katılımcıların narsisizm ve saldırganlık düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir (Tablo 4.2). Öte yandan katılımcıların narsisizm düzeyleri ile öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde tespit edilmiştir. Otorite düzeyleri ile saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların kendine yeterlilik düzeyleri ile saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde, düşmanlık düzeyleri ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulgulanmıştır. Katılımcıların üstünlük düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Üstünlük ile

saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Teşhircilik ile saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde, düşmanlık düzeyleri ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır. Sömürücülük ile saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Hak iddia etme ile saldırganlık, öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda H_1 kabul edilmiştir. Konal ve Uçar (2023) narsisizm üzerine yaptıkları araştırmada, iki değişken arasındaki ilişkinin varlığını incelemiş ve çalışmamızla benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Ayrıca, Barry ve ark. (2007) narsisizm ile proaktif ve reaktif saldırganlık arasındaki ilişkileri ayrı ayrı inceleyerek, narsisizmin her iki saldırganlık türüyle de yüksek düzeyde pozitif ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Sonuçların çalışmamızla paralellik göstermesi, hipotezin kabul edilmesini destekler niteliktedir. Yapılan analiz sonucunda, iki değişkenin ilişkili çıkması, saldırganlığın narsist kişilerin olumsuz duygu durumlarından biri olması göz önüne alındığında normal karşılanabilir.

Çalışmaya katılanların narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeylerine etkisi incelenmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır (Tablo 4.3). Elde edilen bulgulara göre, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeylerini pozitif yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Bu durumda H_2 kabul edilmiştir. Narsist dövüş sporcularının, verdikleri puan sonucunda kendilerini suçlaması, başarısız bir hamle yapması, rakipten fiziksel darbeler alması ve yenik duruma düşmesi gibi durumlar, narsisizmin getirdiği ani ve dengesiz duygu patlamaları ile birleşerek saldırgan tavırların sergilenmesine neden olabilir. Nitekim bu tür durumlarda birçok birey öfkelenebilir. Ancak narsist kişilerin negatif duyguları dışavurumunun normalin üzerinde ve saldırgan bir tavırla olması, araştırma sonuçlarının pratiğe yansımaları olarak değerlendirilebilir. Haase ve Prapavessis (2004) narsistlerin baskıcı, gösteriş meraklısı, bencil ve aşırı özellikleri nedeniyle bu bireylerin uyumsuzluk ve saldırganlık eğilimlerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Literatürde, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeyine etkisini inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak narsisizmin saldırganlığa etkisinin araştırıldığı çeşitli çalışmalar mevcuttur (Konal ve Uçar, 2023; Aydın ve Akgün, 2014;

Torun, 2016). Bu çalışmaların tümünde, narsisizmin saldırganlığı istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Çalışmamızın bulgularına göre ise dövüş sporcularının narsisizm düzeyi, saldırganlık düzeyinin %39,6'sını açıklamaktadır. Nitekim dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin saldırganlık üzerinde belirgin ve pozitif bir etkisi olduğunu görülmektedir. Narsisizmin yol açtığı ani ve yoğun duygusal tepkiler, sporcuların saldırgan davranışlarını tetikleyebilir. Bu durum, özellikle spor ortamındaki başarısızlık, fiziksel temas ve rekabetin getirdiği stres faktörleriyle birleştiğinde saldırganlık eğilimlerini artırmaktadır. Ayrıca, narsisizmin saldırganlık düzeyindeki %39,6'lık açıklayıcı gücü, psikolojik müdahalelerin ve destek programlarının sporcuların duygusal regülasyonu ve davranış yönetiminde kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılanların ulusal veya uluslararası düzeyde derece alma durumlarının narsisizm düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir (Tablo 4.4). Dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin, derece alma durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan bağımsız örneklem T-testi sonucunda, derece alan sporcuların daha fazla narsistik özellikler sergilediği bulgulanmıştır. Öte yandan derece alan sporcuların almayan sporculara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve daha yüksek kendine yeterlilik ve sömürücülük düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda H_3 kabul edilmiştir. Tazegül (2013), derece alan kick boks sporcularının, derece almayan kick boks sporcularına göre daha fazla narsistik özellik gösterdiğini gözlemlemiştir. Bu sonuçlar, mevcut araştırmamızla paralellik göstermektedir. Ancak, Namvar (2021), derece almış sporcuların, derece almamış sporculara göre daha düşük narsisizm düzeyine sahip olduğunu bulmuştur. Sonuçlardaki bu farklılık, örneklem grubundaki sporcuların ilgilendiği branş farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Futbolcularla ilgili bir araştırmada ise elit sporcuların, elit olmayan sporculara göre daha fazla narsistik özellik gösterdiği bulunmuştur (Nadiem ve ark., 2016). Futbol, dövüş sporu olmamakla birlikte, diğer branşlara göre daha sert müdahale ve temas barındıran bir spor olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle dövüş sporcuları ile futbolcuların duygu durumlarının benzerlik göstermesi beklenebilir. Bu çerçeveden bakıldığında, araştırmamızın bulgularının paralellik göstermesi normal karşılanabilir. Bu bağlamda dövüş sporcularının başarı düzeylerinin narsisizm üzerindeki belirgin etkisini

görülmektedir. Derece alan sporcuların daha yüksek narsistik özellikler, kendine yeterlilik ve sömürücülük sergilemesi, başarı ve rekabetin psikolojik yapıyı şekillendirmede önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ancak farklı branşlarda yapılan çalışmalar arasındaki çelişkiler, narsisizmin spor dalına özgü dinamiklerle değişebileceğine işaret etmektedir.

Araştırmamızda, çalışmaya katılanların saldırganlık düzeyleri derece alma durumlarına göre karşılaştırılmış ve derece alan sporcuların, almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde saldırganlık gösterdiği saptanmıştır (Tablo 4.5). Bu bulgular ışığında, dereceye giren sporcuların saldırganlık düzeylerinin hangi alt boyutları açısından farklılık gösterdiği merak edilmiştir. Yapılan test sonucunda, derece alan sporcuların daha yüksek öfke, fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık sergiledikleri tespit edilmiştir. Ancak, düşmanlık alt boyutunun toplam puanının derece alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.5). Bireyin negatif bir olaya tepkisi olarak ortaya çıkan fiziksel saldırganlık (Geen ve Donnerstein, 1998), alaycılık, bağırma ve aşağılama gibi davranışlar içeren sözel saldırganlık (Erşan ve ark., 2009) ve başarı, kazanma, puan alma veya diğer isteklerin karşılanmaması durumunda öfkeli bir tavır takınma (Karataş, 2008) gibi davranışlar, sergilenebilir saldırganlık biçimleri olarak bilinir. Buna karşın, düşmanlık, içten içe bastırılmış kin, nefret ve kıskançlığın birikmesiyle ortaya çıkan bir duygu durumudur (Spigelman ve ark., 1991). Bu bağlamda, derece alan bir dövüş sporcusunun öfke, fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık gibi sergilenebilir davranışlar göstermesi beklenebilir. Ancak, başarı kazanan, istediğini elde eden ve dereceye giren bir sporcunun düşmanlık beslememesi olası bir durumdur. Bu nedenle, araştırmamızın sonucunda derece alan sporcuların genel saldırganlık düzeylerinin derece almayan sporculara göre yüksek çıkmasına rağmen, düşmanlık alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmaması, beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Nitekim derece almış bir sporcunun rakibine düşmanlık beslemesi anlamsız bir davranış olacaktır.

Çalışmaya katılanların yaşlarına göre farklı düzeylerde narsistik özellikler göstereceği düşünülmüştür. Bu düşünce doğrultusunda, verilerin analizi için tek yönlü

varyans analizi (one-way ANOVA) testi uygulanmıştır (Tablo 4.6). Analiz sonuçlarına göre, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Test sonucunda, 24-26 yaş aralığındaki sporcuların, 18-20 yaş grubundaki ve 27 yaş ve üzerindeki sporculara göre daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu, 21-23 yaş grubunun ise 27 yaş ve üzeri ile 18-20 yaş grubundakilere kıyasla daha yüksek narsisizm gösterdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, 18-20 yaş grubundaki sporcuların 27 yaş ve üzerindeki sporculara göre daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Dövüş sporcularının aldıkları toplam narsisizm puanı incelendiğinde, 27 yaş ve üzerindeki sporcuların en düşük toplam narsisizm puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Öte yandan 24-26 ve 21-23 yaş gruplarının 27 yaş üzeri ve 18-20 yaşındaki bireylere göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek otorite, kendine yeterlilik ve üstünlük düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 27 yaş üzeri bireylerin 21-23 yaş, 24-26 yaş ve 18-20 yaşındaki bireylere göre daha düşük sömürücülük düzeyine sahip olduğu bulgulanmıştır. 24-26 yaş ve 21-23 yaşındaki katılımcıların, 18-20 yaş ve 27 yaş üzeri katılımcılara göre, 18-20 yaşındaki katılımcıların 27 yaş üzeri katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha fazla hak iddia etme düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Weidmann ve ark. (2023), genç yetişkinlerin daha yüksek narsisizm düzeylerine sahip olduğunu saptamışlardır. Literatürde, 19-25 yaş grubunun genç yetişkin olarak kabul edildiği belirtilmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Öte yandan, Cramer (2011), bireylerin otonom narsisizm düzeylerinin yaşlandıkça azaldığını tespit etmiştir. Bu bulgular ışığında, bireylerin yaşları ilerledikçe narsisizm düzeylerinin azalması beklenen bir durumdur. Ancak bu beklentinin, bireylerin yaşla birlikte edindikleri tecrübeleri kişisel gelişimleri için kullanmaları durumunda gerçekleşebileceği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılanların narsisizm düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir (Tablo 4.7). Yapılan analizler sonucunda, sporcuların narsistik özelliklerinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Lisansüstü ve önlisans düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin, lisans ve lise düzeyindeki dövüş sporcularına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Katılımcılardan lise düzeyinde olanların, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha düşük otorite düzeyine

sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca önlisans ve lisansüstü düzeyindeki katılımcıların lisans ve lise düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksek kendine yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan lise düzeyindeki katılımcıların lisansüstü ve önlisans düzeyindekilere göre daha düşük düzeyde üstünlük gösterdiği bulgulanmıştır. Lise düzeyindeki katılımcıların önlisans düzeyindeki katılımcılara göre daha düşük düzeyde teşhircilik gösterdiği gözlemlenmiştir. Lisansüstü ve önlisans düzeyindeki bireylerin lise ve lisans düzeyindekilere göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek düzeyde sömürücülük gösterdiği bulgulanmıştır. Öte yandan önlisans düzeyindeki bireylerin lisans ve lise düzeyindekilere, lisansüstü düzeyindeki bireylerin lise düzeyindeki bireylere göre daha yüksek hak iddia etme düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Atay (2009) tarafından yapılan bir araştırmada ise narsistik özelliklerin eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirtilmiştir. Ancak, narsizmin “otorite” alt boyutunda, lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerin lisans düzeyinde eğitim görmüş bireylere göre daha fazla narsistik cevaplar verdikleri ifade edilmiştir. Çalışmamızda ise toplam narsisizm puanının en yüksek olduğu grup lisansüstü düzeyindeki bireyler olarak belirlenmiştir.

Çalışmaya katılanların ilgilendikleri branş ile ilgilenme sürelerinin narsisizm düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır (Tablo 4.8). Araştırma sonucunda, sporcuların narsisizm düzeylerinin dövüş sporu ile ilgilenme süreleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığının belirlenmesi için Tukey testi uygulanmıştır. Yapılan Tukey testi sonucunda, 10 ve üzeri yıldır dövüş sporu ile ilgilenen bireylerin, 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 7-9 yıl arası dövüş sporu ile ilgilenen bireylere kıyasla daha düşük narsistik özellikler sergilediği bulunmuştur. 1-3 yıl ve 4-6 yıldır sporla ilgilenen katılımcıların, 10 yılın üzerinde sporla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek otorite düzeyine sahip olduğu görülmüştür. 10 yılın üzerinde dövüş sporu ile ilgilenenlerin 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 7-9 yıldır dövüş sporu ile ilgilenenlere göre daha düşük düzeyde kendine yeterlilik, üstünlük, sömürücülük ve hak iddia etme düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan 10 yılın üzeri dövüş sporlarıyla ilgilenenlerin 1-3 yıl ve 4-6 yıldır ilgilenenlere göre daha düşük teşhircilik düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Tazegül (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, kick boks ve serbest güreş sporcularının narsisizm

düzeylerinin spor yapma yılına göre farklılık gösterdiği ve her iki branşın sporcularının da spor yapma yılına bağlı olarak farklı narsistik özellikler sergilediği saptanmıştır. Bulgularımızın, dövüş sporcularının spor yapma yılı arttıkça bireylerin daha olgun bir yapıya büründüğü, elde ettikleri başarıları zihinsel olarak normalize ettikleri ve bu nedenle narsistik bakış açılarının zamanla azaldığı şeklinde yorumlanması mümkündür. Ferah ve Tazegül (2016), farklı branşlarla (voleybol, basketbol, karate, vücut geliştirme ve tenis) ilgilenen 98 sporcu üzerinde yaptıkları çalışmada, 10 yıldan fazla süredir sporla ilgilenen sporcuların, 1-6 yıl ve 7-9 yıl sporla ilgilenen bireylere kıyasla daha fazla narsistik özellik gösterdiğini tespit etmişlerdir. Bu çalışmadaki sonuçlar, çalışmamızdaki bulgularla farklılık göstermektedir. Bu farklılığın, yapılmış olan çalışmadaki örneklemin yalnızca kadın sporculardan oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca, branşlar arasındaki fark da bu farklılığın bir nedeni olarak öne çıkmaktadır. Çalışmamızın örneklem grubu dövüş sporcularından oluşurken, bu çalışmada birden fazla branştan sporcular araştırılmıştır.

Araştırmamızda, çalışmaya katılanların saldırganlık düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir (Tablo 4.9). Elde edilen sonuçlara göre, dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerinin yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi yaş grubundan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan incelemede, 21-23 yaş aralığındaki dövüş sporcularının, 18-20 yaş ve 27 yaş ve üzeri dövüş sporcularına göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 24-26 yaş aralığındaki ve 18-20 yaş aralığındaki dövüş sporcularının, 27 yaş ve üzeri dövüş sporcularına kıyasla daha fazla saldırganlık toplam puanına sahip olduğu saptanmıştır. Yapılan testler sonucunda en düşük saldırganlık düzeyine sahip yaş grubunun 27 yaş ve üzerindeki sporcular olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca 27 yaşın üzerindeki katılımcıların 18-20 yaş, 21-23 yaş ve 24-26 yaşındaki katılımcılara göre daha düşük öfke ve düşmanlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan 21-23 yaşındakilerin, 18-20 ve 27 yaş üzeri katılımcılara göre daha yüksek fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu, 27 yaş üzerindeki katılımcıların 24-26 yaş ve 18-20 yaşındaki katılımcılara göre daha düşük düzeyde fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Kızılay (2024) tarafından antrenörler üzerinde yapılan bir araştırmada, saldırganlık

düzeinin yaş değişkenine göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun, yaş kategorilerindeki grupların katılımcı sayılarındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünölmektedir. Taekwondo sporcuları üzerinde yapılan bir çalışmada ise, bizim çalışmamızdan farklı olarak, sporcuların saldırganlık düzeyinin yaş değişkenine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir (Yıldız, 2021). Ersoy ve ark. (2012) tarafından güreşçiler üzerinde yapılan bir çalışmada, güreşçilerin saldırganlık düzeylerinin yaş değişkenine göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu çalışmada yaşlar, 16, 17 ve 18 yaş olarak üç kategoride incelenmiştir. Çalışmamızın sonucunun farklılık göstermesinin, yaş kategorilerinin farklı şekilde sınıflandırılmasından kaynaklandığı düşünölmektedir. Nitekim, çalışmamızda yaş skalası geniş bir aralığı kapsamaktadır. Bu bağlamda, çalışmalar arasındaki farklılıkların, yaş kategorilerindeki farklılıklardan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmamızda, çalışmaya katılanların saldırganlık düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir (Tablo 4.10). Elde edilen bulgulara göre, dövüş sporcularının saldırganlık düzeyleri, eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ayrıca, önlisans düzeyinde eğitim gören dövüş sporcularının, lise ve lisans düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularına kıyasla daha yüksek saldırganlık gösterdiği; lisansüstü düzeyinde eğitim almış dövüş sporcularının ise lise düzeyinde eğitim görmüş dövüş sporcularına göre daha yüksek toplam saldırganlık puanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmamızda, en yüksek saldırganlık puanına sahip dövüş sporcularının lisans düzeyinde eğitim gören katılımcılar olduğu, en düşük saldırganlık puanına sahip olan sporcuların ise lise düzeyinde eğitim almış olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan önlisans düzeyindeki katılımcıların, lise ve lisans düzeyindekilere göre daha yüksek öfke ve düşmanlık düzeyine, lise düzeyindeki katılımcıların lisansüstü düzeyindeki katılımcılara göre daha düşük düzeyde fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görölmüştür. Ayrıca önlisans düzeyindeki katılımcıların lise ve lisans düzeyindekilere göre daha yüksek fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık gösterdiği tespit edilmiştir. Kızılay (2024) ise antrenörler üzerinde yaptığı araştırmasında, lisans düzeyinde eğitim görmüş antrenörlerin, lise, önlisans ve lisansüstü düzeyde eğitim görmüş antrenörlere göre daha yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğunu; lise ve önlisans düzeyinde eğitim almış antrenörlerin ise lisansüstü

düzeyindeki antrenörlere kıyasla daha fazla saldırganlık düzeyine sahip olduğunu saptamıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuç, hipotezimizi destekleyen bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Ancak katılımcıların saldırganlık düzeylerinin, hangi eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği incelendiğinde, bulgularımız ile paralellik göstermediği görülmektedir. Taekwondo sporcuları ile ilgili bir araştırmada, sporcuların saldırganlık düzeylerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir (Yıldız, 2021). Bu açıdan, çalışmamızın sonuçları ile farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu farkın, eğitim düzeyi değişkeninde katılımcı sayılarındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Saldırganlık düzeyinin, dövüş sporcularının sporla ilgilenme süreleri açısından farklılık göstereceği düşünülmüş ve bu doğrultuda bir inceleme yapılmıştır (Tablo 4.11). Yapılan incelemeler sonucunda, dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerinin, dövüş sporu ile ilgilenme süresi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 10 yıl ve daha fazla süredir dövüş sporu ile ilgilenen sporcuların, 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 7-9 yıl süresince dövüş sporu ile ilgilenen sporculara göre daha düşük saldırganlık düzeyine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Öte yandan 10 yıl ve üzeri süredir dövüş sporu yapanların 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 7-9 yıldır dövüş sporu yapanlara göre daha düşük öfke, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bunun, dövüş sporlarını uzun yıllar icra eden bireylerin, fiziksel gelişimlerinin yanı sıra ruhsal ve duygusal gelişim de sağlamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim dövüş sporlarının birçoğunun (Taekwondo, Karate, Kick Boks vb.) temel felsefesinde sürekli gelişim hedeflenmekte ve bu gelişim yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda ruhsal açıdan da sağlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, uzun yıllar boyunca bu sporları yapan bireylerin, negatif duygulardan bir ölçüde arınabilmesi beklenen bir durumdur (Aykın, 2010; Karademir ve ark., 2022; Uzunçayır ve ark., 2023).

Çalışmaya katılanların saldırganlık düzeyleri ilgilendiği dövüş branşı açısından karşılaştırılmıştır (Tablo 4.12). Yapılan incelemeler neticesinde araştırmaya katılanların saldırganlık düzeylerinin ilgilendikleri branş açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde boks ve

muaythai sporları ile ilgilenenlerin taekwondo ve kickboks ile ilgilenenlere göre daha yüksek saldırganlık gösterdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca boks ve muaythai ile ilgilenenlerin kickboks ve taekwondo ile ilgilenenlere göre daha yüksek düzeyde öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Boks ve muaythai ile ilgilenen katılımcıların kickboks ve taekwondo ile ilgilenen katılımcılara göre, kickboks ile ilgilenen katılımcıların taekwondo ile ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek fiziksel saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu durumda H₄ kabul edilmiştir. Boks sporunun yapısı itibari ile tekme, diz, dirsek gibi uzuvların kullanılmamasından dolayı sporcuların saldırganlığını daha az tetiklediği düşünülmektedir. Öte yandan taekwondo sporunda “do” prensibi nedeniyle sporcuların saldırganlık içeren içsel duygularını daha fazla bastırmaya eğilimli olduğu düşünülmektedir. “Do” felsefesinde bireylerin egosunu aşmaları, rakibe saygılı olmaları ve içlerindeki iyi ve kötüyü eşit şekilde paylaştırarak dengeli bir yapıya bürünmeleri öğretilmektedir (Karademir, 2022). Ayrıca bu branşta diğer branşlara oranla daha fazla koruma ekipmanı olması sebebiyle temasın verdiği hasar en aza indirilmektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak taekwondo ve boks sporcularının saldırganlık düzeylerinin daha az çıkması beklenen bir hal olmaktadır.

Çalışmaya katılanların narsisizm düzeylerinin ilgilendiği dövüş branşı açısından karşılaştırılmıştır (Tablo 4.13). Tablo incelendiğinde katılımcıların narsisizm düzeylerinin ilgilendikleri branş açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İncelemeler sonucunda boks ve muaythai sporları ile ilgilenenlerin taekwondo ve kickboks ile ilgilenenlere göre; kickboks ile ilgilenenlerin taekwondo sporcularına göre daha yüksek narsisizm gösterdiği gözlemlenmiştir. Öte yandan boks ile ilgilenen katılımcıların taekwondo ve kickboks ile ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek ve taekwondo ile ilgilenen katılımcıların kickboks ve muaythai ile ilgilenen katılımcılara göre daha düşük otorite düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca taekwondo sporcularının, kickboks, muaythai ve boks sporcularına göre daha düşük düzeyde kendine yeterlilik, üstünlük ve sömürücülük düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların teşhircilik düzeyleri incelendiğinde muaythai sporcularının kickboks ve taekwondo sporcularına göre daha yüksek düzeyde teşhirciliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan muaythai ve boks sporcularının taekwondo ve kickboks sporcularına; kickboks sporcularının,

taekwondo sporcularına göre daha yüksek hak iddia etme düzeyine sahip olduğu bulgulanmıştır. Çalışmamızda boks ile ilgilenenlerin en yüksek, taekwondo ile ilgilenenlerin en düşük narsisizm düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda H_5 kabul edilmiştir. Bu sonuçların branşlar arası temas seviyesinin farkından kaynaklandığı dşnlmektedir. Narsist bireylerin branş gereği de olsa rakibe daha fazla darbe vurarak narsistik duygularını beslediğinden dolayı aradaki narsistik düzey farkının bu sebepten kaynaklandığı dşnlmektedir. Tazegül' n (2011) araştırmasında boks ve bazı temaslı sporları karşılaştırdığı araştırmasında boks ile ilgilenenlerin diğer temaslı spor branşlarına oranla istatistiksel olarak daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğunu gözlemlemiş ve boksörlerin kickboks sporcularından daha yüksek narsisizm düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan çalışmamızla paralellik göstermektedir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın temel çerçevesini oluşturan dövüş sporcularının narsistik özellikleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin, saldırganlık düzeyleri ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu (Tablo 4.2) ve narsisizm düzeylerinin saldırganlık düzeyleri üzerinde pozitif yönde etkili olduğu bulunmuştur (Tablo 4.3).

Ayrıca, dövüş sporcularının narsisizm düzeylerinin, derece alma durumu (Tablo 4.4), yaş (Tablo 4.6), eğitim düzeyi (Tablo 4.7) ve dövüş sporları ile ilgilenme süreleri (Tablo 4.8) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Çalışmamızda, dövüş sporcularının derece alma durumu (Tablo 4.5), yaş (Tablo 4.9), eğitim düzeyi (Tablo 4.10) ve dövüş sporu ile ilgilenme süresi (Tablo 4.11) değişkenleri açısından saldırganlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızda, katılımcıların branş değişkeni açısından (Tablo 4.12) saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca bireylerin ilgilendikleri branş açısından (Tablo 4.13) narsisizm düzeyleri farklılık göstermektedir.

Bulgulanan sonuçlar doğrultusunda,

- Bu araştırma çerçevesinde, benzer konulara odaklanan potansiyel çalışmalar için, araştırmacıların farklı branşlarla ilgilenen bireylerin karşılaştırılmasını yapmaları önerilmektedir.
- Gelecek araştırmalarda cinsiyet değişkeninin de göz önünde bulundurulması önemlidir.
- Eğitimciler ve antrenörlerin, saldırgan tutum sergileyen dövüş sporcularının narsistik özelliklerine dikkat etmeleri önerilmektedir.
- Saldırganlık veya narsisizm düzeyi yüksek olan sporcuların “do” prensibi (taekwondo, karate do, judo vb.) bulunan dövüş sporlarına yöneltilmesi önerilmektedir.
- Eğitim yöntemlerinde değişiklikler yapılarak sporcuların fiziksel antrenmanlarının yanı sıra ruhsal gelişimi destekleyecek yaklaşımlar sergilenebilir.
- Narsistik özellik ve yüksek saldırganlık gösteren sporcuların bir psikologdan profesyonel destek almaları için antrenörlerin sporcuyu ve ailesini teşvik etmesi önerilmektedir.
- Ergen dövüş sporcularının narsistik durumları ve saldırganlık düzeylerine dikkat edilerek herhangi bir durum tespit edildiğinde erişkinliğe ulaşmadan müdahale edilebilir.

KAYNAKLAR

Akçalar, Ö. S. (2007). *Ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi* (Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America*, 12(3), 505–529.

Akkaya, C. (2021). Spor salonuna giden bireylerin spor yapma pratikleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(4), 912–926.

Aktaş, Ö. (2019). Takım sporuyla uğraşan sporcuların kendine güven düzeylerinin mental dayanıklılık üzerine etkisinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Alp, O. (2017). Tayland'da Muay Thai ve tarihi. <https://muaythai.com.tr/> (Erişim tarihi: 9 Ocak 2025)

American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Publishing.

Anderson, C. A., and Bushman, B. J. (2001). Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science*, 12(5), 353–359.

Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real-world settings: A meta-analytic review. *Review of General Psychology*, 8(4), 291-322.

Arıcan, H. Ö. B. (2021). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri: Sporcular ve sedanterler. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 70–78.

Arıkan, G. ve Çimen, E. (2021). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*. Efeakademi Yayınları. İstanbul. S.8.

Aşkın, M. (1981). Bazı kişilik değişkenlerinin kültürlerarası sosyal psikolojik açıdan incelenmesi (Doçentlik tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Atalay, A. (2023). Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansa etkisi (Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Atasoy, M., Dalkılıç, M. ve Uğraş, S. (2017). Yapay sinir ağları ile dövüş sporları alanında lisanslı sporcu sayılarının tahmini. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 33-37.

Atay, S. (2009). Narsistik kişilik envanteri'nin Türkçe'ye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.

Attwood, A. (2006). History of amateur boxing. *Doctors at Ringside*. AIBA Publication.

Aydin, A. ve Akgün, S. (2014). Ergenlikte Reaktif-Proaktif Saldırganlık, Öfke ve Narsisizm İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), 44.

Aykın, A. G. (2010). Kick boks federasyonu'nun idari ve mali yapısının incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bar, M. (2016). Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin psikolojik dayanıklılık ve akademik ertelemeye etkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Türkiye.

Barnett, M. D. and Powell, H. A. (2016). Self-esteem mediates narcissism and aggression among women, but not men: A comparison of two theoretical models of narcissism among college students. *Personality and Individual Differences*, 89, 100-104.

Barry, T. D., Thompson, A., Barry, C. T., Lochman, J. E., Adler, K. and Hill, K. (2007). The importance of narcissism in predicting proactive and reactive aggression in moderately to highly aggressive children. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 33(3), 185-197.

Baş, A. U., Öz, F. S. ve Kabasakal, Z. T. (2012). İlköğretim ve ortaöğretim okullarında reaktif ve proaktif saldırganlık: Okul psikolojik danışmanlarının görüş ve yaklaşımları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 354-370.

Baumann, S. (1994). Uygulamalı spor psikolojisi. *Trans: C. İkizler*. (s. 172).

Baumeister, R. F. (1996). *Evil: Inside human cruelty and violence*. WH Freeman/Times Books/Henry Holt & Co.

Berens, L. V. and Nardi, D. (1999). *The sixteen personality types: Descriptions for self-discovery*. Telos Publications.

Bezi S. (2010). The analyze of hematological parameters of elite women taekwondoers before and after training. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 1(2), 1-16.

Bridge, C. A., Ferreira da Silva Santos, J., Chaabene, H., Pieter, W., and Franchini, E. (2014). Physical and physiological profiles of taekwondo athletes. *Sports medicine*, 44, 713-733.

Buss, A. H. and Durkee, A. (1957). An inventory for assessing different kinds of hostility. *Journal of consulting psychology*, 21(4), 343.

Buss, A. H. and Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of personality and social psychology*, 63(3), 452.

Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Pegem Akademi.

Cramer, P. (2011). Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older? *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479-492.

Çelik, A., Zengin, S. ve Baş, M. (2017). Sporcu lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4), 20-31.

Çelik, H. ve Otrar, M. (2009). Saldırganlık envanterinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, 101-120.

Doğan, A. S., Çelik, K., Bayıroğlu, G. B., Arısoy, A. ve Osman, P. (2024). Psikolojik gerilim ve psikolojik beceriler: elit dövüş sporcuları üzerine bir çalışma. *International Journal Of Holistic Health, Sports And Recreation*, 3(2), 84-93.

Du, T. V., Miller, J. D. and Lynam, D. R. (2022). The relation between narcissism and aggression: A meta-analysis. *Journal of personality*, 90(4), 574-594.

Duyan, M. (2021). The effect of coach-athlete relationship on performance of combat athletes. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(15), 2491-2515.

Ellis, H. (1927). The conception of narcissism. *The Psychoanalytic Review* (1913-1957), 14, 129.

Ersoy, A., Tazegül, Ü. and Sancaklı, H. (2012). Agression level of the young wrestlers to assess interms of social-demographic (Example of Ankara). *Journal of Human Sciences*, 9(1), 385-397.

Erşan, E., Dogan, O. ve Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Medical Journal (CMJ)*, 31(3), 231-238.

Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(36).

Freud, S. (2015 [1914]). Narsisizm üzerine ve Schreber vakası (Çev. Z. Ertöz). İstanbul: Metis Yayınları.

Freud, S. (2015 [1914]). On narcissism. In The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud (Vol. 14, pp. 67–102). London: Hogarth Press.

Frey, J. H. and Eitzen, D. S. (1991). Sport and society. *Annual review of sociology*, 17(1), 503-522.

Gabbard, G. O. (2022). Narcissism and suicide risk. *Annals of General Psychiatry*, 21(1), 1-4.

Gabler, H. (1976). Aggressive handlungen im sport. Shondorf.

Geen, R. G. and Donnerstein, E. D. (Eds.). (1998). Human aggression: Theories, research, and implications for social policy.

Gençoğlu, C. (2023). Kick boks dünya şampiyonasının zaman hareket analizi ve simülasyon kick boks müsabakalarının enerji sistem katkılarının hesaplanması (Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi).

Gezer, H. (2022). Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin mutluluk, umut ve narsisizm düzeylerinin incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Gökdoğan, Ç. ve Çankaya, C. (2019). Amatör Dövüş Sporcularının Sosyal Güvenlik (Sağlık) Konusundaki Farkındalık Düzeyinin Araştırılması. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 11-19.

Gönen, M. (2019). Antrenör-sporcu ilişkisinin sporcuların durumluk kaygı, öfke ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi: Taekwondo ve korumalı futbol örneği (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gronek, P., Wielński, D. and Gronek, J. (2014). Genetic and non-genetic determinants of aggression in combat sports. *Open Life Sciences*, 10(1).

Guidetti, L., Musulin, A., and Baldari, C. (2002). Physiological factors in middleweight boxing performance. *Journal of sports medicine and physical fitness*, 42(3), 309-314.

Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1998), *Psikiyatri Temel Kitabı*, Hekimler Yayın Birliği, Cilt:2, Ankara.

Gülmez, N. (2009). Narsistik liderlik (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gümüşay, M., Koç, M. C. ve Turhan, M. (2023). Kick Boks Sporcularının Rekreatyonel Spor İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Çalışmaları*, 5(1), 46-59.

Gürer, B. ve Karakuzulu, E. Ç. (2023). Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları 2023-I*, 135.

Güvendi, B. ve Pehlivan, M. Y. (2020). Dövüş sporcularının kendi kendilerine konuşmaları ile saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 168-176.

Haase, A. M. and Prapavessis, H. (2004). Assessing the factor structure and composition of the Positive and Negative Perfectionism Scale in sport. *Personality and individual differences*, 36(7), 1725-1740.

Hills, P. and Argyle, M. (1998). Positive moods derived from leisure and their relationship to happiness and personality. *Personality and individual differences*, 25(3), 523-535.

Hyman, S. (1989). Acil psikiyatri (İ. Doğaner ve A. Ayan, Çev.). Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

Infante, D. A. (1995). Teaching students to understand and control verbal aggression. *Communication Education*, 44(1), 51-63.

İnal, A. N. (2015). Beden eğitimi ve spor bilimi. İstanbul, Nobel.

Jarvis, M. (2003). *Psychologia sportu*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Poland.

Kalkavan, A., Karaca, B. ve Işık, U. (2022). Amatör ve Profesyonel Futbolcuların Öfke Düzeylerinin İncelenmesi. *Sportive*, 5(2), 55-68.

Kang, Y. J. and Park, S. Y. (2016). The perfection of the narcissistic self: A qualitative study on luxury consumption and customer equity. *Journal of Business Research*, 69(9), 3813-3819.

Karaaziz, M. ve Atak, İ. E. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 44-59

Karademir, T., Pakyardım, C. ve Mahmut, A. (2022). Her Yönüyle Taekwondo. Efe Akademi Yayınları.

Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi* (33. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karataş, Z. (2008). Lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 277-294.

Keeler, L. A. (2007). The differences in sport aggression, life aggression, and life assertion among adult male and female collision, contact, and non-contact sport athletes. *Journal of Sport Behavior*, 30(1), 57.

Kernberg, O. (1975). Sınır durumlar ve patolojik narsisizm (M. Atakay, Çev., 1999, Birinci Basım). Metis Yayınları.

Kernberg, O. (2016). Sınır durumlar ve patolojik narsisizm (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Keten, M. (1993). Türkiye'de spor (2. Baskı). İstanbul, Polat Ofset.

Kızılay, S. (2024). Antrenörlerin saldırganlık ve öfke kontrolü düzeylerinin incelenmesi (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yozgat.

Konal, B. ve Uçar, M. E. (2023). Narsisizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişkiler. Ankara International Congress On Scientific Research.

Krishnaveni, K. and Shahin, A. (2014). Aggression and its influence on sports performance. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 1(2), 29-32.

Krizan, Z. and Johar, O. (2015). Narcissistic rage revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5), 784-801

Langan-Evans, C., Close, G. L. and Morton, J. P. (2011). Making weight in combat sports. *Strength ve Conditioning Journal*, 33(6), 25-39.

Liu, Y., Li, S., He, Y., Wang, D. and Yang, B. (2021). Eliminating threat or venting rage? The relationship between narcissism and aggression in violent offenders. *Acta Psychologica Sinica*, 53(3), 244.

Madran, H. A. D. (2012). Buss-Perry saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(2), 1-6.

Maxwell, J. P. (2004). Anger rumination: An antecedent of athlete aggression?. *Psychology of sport and exercise*, 5(3), 279-289.

Mazılı, A. (2018). Taekwondo ve karate sporcularında narsisizm, mizaç ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

Morel, D.S., Dionello, Cd. F., Moreira-Marconi E., Brandão-Sobrinho-Neto, S., Paineiras-Domingos, L.L., Souza, P.L. (2017). et al. Relevance of whole body vibration exercise in sport: a short review with

soccer, diver and combat sport. *African Journal of Traditional, Complementary and Alternative Medicines*, 14 (4S), 19-27

Muckenhoupt, (2004), Sigmund Freud Bilinçdışının Kâşifi (Çeviren: Füsün Akatlı), Tübitak Popüler Bilim Kitapları: Ankara.

Näcke, P. (1899). Kritisches zum Kapitel der normalen und pathologischen Sexualität. *Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten*, 32(2), 356-386.

Nadiem, A. and Rajpal, S. (2016). A comparative study of narcissism between elite and sub-elite soccer players. *Indian Journal of Physical Education, Sports and Applied Science*, 7(3), 1-4.

Namvar, M. H. (2021). Relationship between perfectionism and narcissism with psychosocial adaptation in elite and non-elite athletes. *Journal of Humanistic approach to sport and exercise studies*, 1(1), 49-61.

Nezabravka, G. (2015). Agression in Youth Athletes. *Res. Kinesiol*, 43, 205-209.

Nixdorf, I., Frank, R. and Beckmann, J. (2016). Comparison of athletes' proneness to depressive symptoms in individual and team sports: Research on psychological mediators in junior elite athletes. *Frontiers in psychology*, 7, 893.

Oh, Y. (2024). Team Cohesion in Records/Martial Arts Sport Athletes: Transformational Leadership and the Role of Narcissism. *Sage Open*, 14(2).

Ouergui, I., Hssin, N., Franchini, E., Gmada, N. and Bouhlel, E. (2013). Technical and tactical analysis of high level kickboxing matches. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 13(2), 294-309.

Öner, H. (2023). Narsisizm ve spor. *Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar-IV*, 45.

Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A. ve İçmeli, C. (2008). Deprem sonucu gelişen travma sonrası stres bozukluğu ile kişilik bozuklukları arasında ilişki. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 2, 8-18.

Özdemir, G. (2010). Spor dallarına göre beslenme. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-6

Özsoy, O. (2010). Elit müsabık taekwondocular ile poomseciler arasında fiziksel fizyolojik farklılıkların tespiti ve incelenmesi (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara).

Parents, H. (1979). *The development of aggression in early childhood*. New York: Aronson.

Pluhar, E., McCracken, C., Griffith, K. L., Christino, M. A., Sugimoto, D. and Meehan III, W. P. (2019). Team sport athletes may be less likely to suffer anxiety or depression than individual sport athletes. *Journal of sports science ve medicine*, 18(3), 490.

Ramirez, J. M. and Andreu, J. M. (2006). Aggression, and some related psychological constructs (anger, hostility, and impulsivity) Some comments from a research project. *Neuroscience ve biobehavioral reviews*, 30(3), 276-291.

Rank, O. (1911). Ein beitrage zum narzissismus. In E. Bleuler and S. Freud (Eds.), *Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen* (Vol. III, Part 1, pp. 401–426). Leipzig, Wien.

Rapier, M. L. (2005). An interview study of narcissistic executives: Piercing the corporate veil of narcissism in the workplace. Saybrook Graduate School and Research Center.

Reidy, D. E., Foster, J. D. and Zeichner, A. (2010). Narcissism and unprovoked aggression. *Aggressive Behavior*, 36(6), 414-422.

Rhodewalt, F. and Morf, C. C. (1998). On self-aggrandizement and anger: A temporal analysis of narcissism and affective reactions to success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3), 672–685.

Rogier, G., Marzo, A. and Velotti, P. (2019). Aggression among offenders: The complex interplay by grandiose narcissism, spitefulness, and impulsivity. *Criminal Justice and Behavior*, 46(10), 1475-1492.

Ronald, H. (1992). *L'histoire en mouvements*. Armand Colin. Paris.

Rozenblatt, S. (2002). In defence of self: The relationship of self-esteem and narcissism to aggressive behavior (Yayınlanmış doktora tezi). Long Island University, Psychology, USA.

Sağ, S. (2024). Dövüş sporcularının algılarına göre antrenör iletişim becerisinin sporcudaki sürekli öfke-öfke ifade tarzı ile ilişkisi (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Savaş, İ. (1989). *Spor Sözlüğü, Remzi Kitapevi*. İstanbul.

Sayar, K. (2003). Benlik; o yakın soru, o uzak ülke. *Bilge Adam*;1: 11,17.

Solan, R. (2016). The role of healthy narcissism in relating emotionally to familiarity and the unknown. *J Ment Disord Treat*, 2(113), 2.

South-Richardson, D. (2014). Everyday aggression takes many forms. *Current Directions in Psychological Science*, 23(3), 220-224.

Soykan, Ç. (2003). Öfke ve öfke yönetimi. *Kriz dergisi*, 11(2).

Spigelman, G., Spigelman, A. and Engleson, I. (1991). Hostility, aggression, and anxiety levels of divorce and nondivorce children as manifested in their responses to projective tests. *Journal of personality assessment*, 56(3), 438-452.

Stets, J. E. (1990). Verbal and physical aggression in marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 501-514

Supiński, J. (2004). Geneza agresji wśród dzieci i młodzieży oraz jej znaczenie w sporcie,[w:] M. Krawczyński, D. Nowicki (red.), *Psychologia w treningu dzieci i młodzieży*, Centralny Ośrodek Sportu, Warszawa, 85-98.

Sürek, S. (2021). Takım sporu yapan ve bireysel spor yapan öğrencilerin algısal motor becerileri ile dikkat özelliklerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiye).

Şentürk, A. ve Atalay K. (2018). *Muaythai Temel Teknikler-Kondisyon-Beslenme*. Ankara: Nadir Kitapevi.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. and Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.

Tazegül, Ü. (2011). Comparison of narcissism in some branches of athletes. *International Journal of Sport Studies*, 1(4), 168-179.

Tazegül, Ü. (2013). Bayan badmintoncuların benlik saygısı ve narsisizm düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(8), 983-996.

Tazegül, Ü. and Ferah, M. (2016). The determination of the relationship between sports age and the levels of narcissism levels of female athletes. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 2(4), 1-9.

Torun, Z. B. (2016). Ortaokul öğrencilerinde saldırganlık ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).

Türkçapar, Ü. ve Eroğlu, H. (2023). Bireysel ve Takım Spor Yapan Bireylerin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 244-257.

Türkiye Kick Boks Federasyonu. (2024). Türkiye Kick Boks Federasyonu. <https://www.kickboks.gov.tr/> (Erişim tarihi: 8 Aralık 2024)

Türkiye Taekwondo Federasyonu. (t.y.). *Tarihçe*. Erişim tarihi: 25 Haziran 2025, <https://turkiyetaekwondofed.gov.tr/tarihce/#:~:text=T%C3%BCrkiye%20Taekwondo%20Federasyonu%20800%20bine,ilk%205%20i%C3%A7inde%20yer%20alm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r>.

Türkiye Kick Boks Federasyonu. (2021). *Türkiye Kick Boks Federasyonu 01.10.2016–30.09.2021 faaliyet raporu* (Faaliyet Raporu). Sivil Havacılık, Uzay ve Gözetim Genel Müdürlüğü – GSB. Erişim: 25 Haziran 2025,

Türkiye Karate Federasyonu. (t.y.). *Federasyon hakkında*. <https://karate.gov.tr/>

Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2023). *Lisanslı sporcu, kulüp ve antrenör istatistikleri*. <https://www.sgm.gov.tr/>

Türkiye Judo Federasyonu. (t.y.). *Federasyon tanıtımı ve istatistikler*. <https://www.judo.gov.tr/>

Ulukan, M. (2021). Farklı dövüş sporu yapan öğrencilerin sportmenlik yönelim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(1), 52-62.

Uzunçayır, D., Yılmaz, S. H. and İlhan, E. L. (2023). Kadınların Karate-Do sporu deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. 5. Uluslararası Karadeniz Modern Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 8–10 Kasım, Rize.

Wallace, H. M. and Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of personality and social psychology*, 82(5), 819.

Weidmann, R., Chopik, W. J., Ackerman, R. A., Allroggen, M., Bianchi, E. C., Brecheen, C. and Back, M. D. (2023). Age and gender differences in narcissism: A comprehensive study across eight measures and over 250,000 participants. *Journal of personality and social psychology*, 124(6), 1277.

Yıldız, H. (2020). Taekwondo sporcularının psikolojik beceri düzeylerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Yıldız, M. E. (2021). Taekwondo sporcularının özgüven seviyelerinin algılanan stres ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi (Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya).

Yılmaz, M., Karabulut, E. O. ve Pular, A. (2024). Ergen Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin ve Algılanan Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 350-365.

Yörükoğlu, A. (1982). Çocuk ruh sağlığı (4. baskı, ss. 215–277). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Okan KOÇ
Eğitim	
Lise	Esenler Tuna Ticaret Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (2013-2017)
Lisans	Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü (2018-2022)
Yüksek Lisans	Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (2022-2025)

EKLER

EK1. Etik Kurul Onay

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KOMİSYONU
ONAY BELGESİ

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli yüksek Lisans Programı Öğrencilerinden Okan KOÇ'un Doç. Dr. Nahit ÖZDAYI ile birlikte hazırladığı "**Dövüş sporcularının narsist kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerine etkisi**" adlı tez çalışmaları için bilimsel etik kurul onay belgesi talebi komisyonumuzca değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun bulunmuştur. 23.01.2024

Komisyon Başkanı
Prof. Dr. Bayram ŞAHİN

Prof. Dr. Elif ÇİMEN
Üye

Prof. Dr. Sebahattin KARAMAN
Üye

Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU
Üye

Prof. Dr. Uğur GÜRGAN
Üye

EK 2. Demografik Bilgi Formu

Yaşınız Nedir?			
☐ 18-20	☐ 21-23	☐ 24-26	☐ 27 ve üzeri
Eğitim Durumunuz Nedir?			
☐ Lise	☐ Lisans	☐ Önlisans	☐ Lisansüstü
Kaç yıldır Dövüş Sporunu Yapıyorsunuz?			
☐ 1-3 Yıl	☐ 4-6 Yıl	☐ 7-9 Yıl	☐ 10 Yıl ve Üzeri
Ulusal veya Uluslararası Düzeyde Derece Aldınız mı?			
☐ Evet		☐ Hayır	

EK 3. Narsist Kişilik Envanteri

1	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
	İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2	Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
	İlgi merkezi olmayı severim
3	Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
	Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4	İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
	Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5	İnsanları kolayca manipüle ederim
	İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
6	Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım
	Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
7	Gösterişten kaçınırım.
	Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
8	Her zaman ne yaptığımı bilirim.
	Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
9	Bazen iyi hikâye anlatırım.
	Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.
10	İnsanlardan çok şey beklerim.
	Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
11	İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
	İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
12	Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
	İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
13	Önemli bir insan olacağım.
	Başarılı olmayı umuyorum.
14	İnsanlar söylediklerimin bazısına inanır.
	İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
15	Kendi kendime yeterim.
	Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
16	Herkes gibi biriyim.
	Sıra dışı biriyim.

EK 4. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler	1	2	3	4	5
2. Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim	1	2	3	4	5
3. Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “acaba benden ne istiyor” diye düşünürüm	1	2	3	4	5
4. Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim	1	2	3	4	5
5. Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim	1	2	3	4	5
6. İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam	1	2	3	4	5
7. Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez	1	2	3	4	5
8. Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum	1	2	3	4	5
9. Sakin yapılı biriyimdir	1	2	3	4	5
10. Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım	1	2	3	4	5
11. Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu	1	2	3	4	5
12. Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim	1	2	3	4	5
13. Birisi bana sataşırса kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim	1	2	3	4	5
14. İnsanlar sınırimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim	1	2	3	4	5
15. Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir	1	2	3	4	5
16. Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum	1	2	3	4	5
17. Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm	1	2	3	4	5
18. Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim	1	2	3	4	5
19. Yapmak istediğim birşey engellendiğinde kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım	1	2	3	4	5
20. Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım	1	2	3	4	5
21. İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim	1	2	3	4	5
22. Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm	1	2	3	4	5
23. Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissediyorum	1	2	3	4	5
24. Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum	1	2	3	4	5
25. Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum	1	2	3	4	5
26. Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum	1	2	3	4	5
27. Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler	1	2	3	4	5
28. Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm.	1	2	3	4	5
29. Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim.	1	2	3	4	5

Eğitimde, bilimde, sanatta çağdaş...

